

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Rini Elshani & Teemu Anttila

Toimintaterapeuttien arvioita omasta pätevyydestään ja osaamisestaan

TOLura -mallin luonnokseen perustuva kysely HUS
Helsingin yliopistollisen sairaalan toimintaterapeuteille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapia

Osallistuminen ja toimintakyky

Opinnäytetyö

21.4.2020

<p>Tekijät Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Rini Elshani & Teemu Anttila Toimintaterapeuttien arvioita omasta pätevydestään ja osaamisestaan TOLura -mallin luonnokseen perustuva kysely HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan toimintaterapeuteille</p> <p>49 sivua + 4 liitettä 21.4.2020</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Toimintaterapeutti (AMK)</p>
<p>Tutkinto-ohjelma</p>	<p>Toimintaterapian tutkinto-ohjelma</p>
<p>Ohjaajat</p>	<p>Riitta Keponen, Lehtori Sanna Piikki, Lehtori Kaarina Pirilä, Yliopettaja</p>
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan (HUS) toimintaterapeuttien sijoittumista kehitteillä olevan toimintaterapeuttien oman ammattiuromallin (TOLura-luonnos) mukaisella portaikolla. Tavoitteena oli tuottaa tietoa toimintaterapeuttien pätevydestä ja osaamisesta. Opinnäytetyön aineisto kerättiin internetkyselyllä, joka lähetettiin kahden eri HUS tulosyksikön 124 toimintaterapeutille, joista 59 vastasi kyselyyn.</p> <p>Tietoperustana on käsitelty toimintaterapeuttien maailmanliiton luomia kansainvälisiä minimistandardeja sekä eurooppalaisen toimintaterapeuttikoulutusten verkoston luomia osaamiskuvauksia tuomaan esille toimintaterapeutin pätevyysvaatimuksia. Ammatillisen kasvun teorit yhdistettynä ammattiuromallin viitekehykseen pohjustavat tämän työn merkityksellisyyttä. Menetelmäksi valikoitui määrällisen tutkimuksen menetelmät, joiden avulla kyselyn aineisto kerättiin ja analysoitiin.</p> <p>Selvittämällä itsearvioitua osaamista pystyimme tarkastelemaan vastaajien pätevyyttä TOLura-luonnoksen osaamiskuvausten mukaisesti. Opinnäytetyön merkitys on ammatillisen kasvun tukemisessa tuottamalla tietoa, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää henkilöstön kehittämisessä. Opinnäytetyön hyöty on siinä, että halutessaan HUS voi tulosten perusteella kohdentaa toimintaterapeuteille suunnatun koulutustarjonnan ja muun tuen oikealla tavalla sekä näyttöön perustuen.</p> <p>Tulosten perusteella vastaajat sijoittivat itsensä enimmäkseen TOLura:n keskimmaisille tasoille. Tämän lisäksi tuloksista voidaan tarkastella vastaajien itsearvioitua osaamista ja pätevyyttä neljään eri teemaan jaettuna. Nämä teemat olivat tieto, taito, oma toiminta sekä kehittämisorientaatio. Tuloksista käy ilmi, että vastaajien itsearvioitu osaaminen on suhteellisen korkealla tasolla.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä vastattiin tutkimuskysymykseen, jonka lisäksi tuotettiin muuta hyödyllistä tietoa HUS:n toimintaterapeuteista. Prosessi eteni suunnitelman mukaisesti ja vastasi asettamiimme tavoitteisiin. Tulosten tarkastelun yhteydessä on esitelty johtopäätöksiä ja ehdotuksia. Tämän opinnäytetyön perusteella ammattiuromalli vaikuttaa hyödylliseltä välineeltä ammatillisen kehittymisen kannalta. Kun TOLura on otettu käyttöön, esitetään jatkotutkimusehdotukseksi TOLura:n vaikutusten tutkimista.</p>	

Avainsanat	Toimintaterapia, HUS, ammattiuramalli, TOLura, kyselytutkimus, määrällinen tutkimus, toimintaterapeutin pätevyys ja osaaminen
------------	---

Author(s) Title	Rini Elshani & Teemu Anttila Occupational therapists' assessments of their own competence and skills Survey based on the TOLura model draft for occupational therapists' of Helsinki University Hospital
Number of Pages Date	49 pages + 4 appendices 21 April 2020
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Instructors	Riitta Keponen, Senior Lecturer Sanna Piikki, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to find out how occupational therapists of HUS Helsinki University Hospital (HUS) would rank on the levels of the occupational therapists' own professional career model (TOLura draft), that is currently under development. The aim was to provide information on the competence and skills of occupational therapists. The material of the thesis was collected through an internet survey, which was sent to 124 occupational therapists from two different HUS departments, of whom 59 responded to the survey.</p> <p>The knowledge base is based on the international Minimum standards created by the World Federation of Occupational Therapists and the competence descriptions created by the European Network of Occupational Therapy in Higher Education to highlight the competence requirements of occupational therapists. Theories of professional growth combined with the frame of reference of the career model underpin the relevance of this work. The methods chosen were quantitative research methods and strategies, which were used to collect and analyze the survey data.</p> <p>By finding out the self-assessed competence, we were able to examine the respondents' qualifications in accordance with TOLura's competence descriptions. The importance of the thesis is in supporting professional growth by producing information that can possibly be used in personnel development. The advantage of the thesis is that, if desired, HUS can, based on the results, target the training, education, and other support for occupational therapists correctly and based on evidence. Based on the results, respondents mostly placed themselves at the middle levels of TOLura. In addition to this, the results can be used to view and examine at the respondents' self-assessed competence and skills divided into four different themes. These themes were knowledge, skills, own performance, and development orientation. The results show that the respondents' self-assessed competence is at a relatively high level.</p> <p>This thesis answered to the research question. In addition, other useful information about HUS occupational therapists was produced. The process went according to plan and met the goals that were set. Conclusions and suggestions have been presented in the review of the results. Based on this thesis, the professional career model seems to be a useful tool for professional development. Once the TOLura has been implemented, we suggest that further research should be conducted to examine the effects of TOLura in use.</p>	
Keywords	Occupational therapy, from novice to expert model, questionnaire research, quantitative research, occupational therapist competence and skills

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön taustat, merkitys ja hyödyt	3
2.1	Aiempi tutkimustausta	3
2.2	Opinnäytetyön merkitys ja hyödyt	5
3	Toimintaterapian laatu ja osaaminen	5
3.1	Minimistandardit ja osaamiskuvaukset toimintaterapiaa ohjaamassa	6
3.2	Toimintaterapeutin osaamisen ja pätevyyden osa-alueet	7
3.2.1	Toimintaterapeutin tiedot ja taidot	7
3.2.2	Ammatillinen ja terapeuttinen vuorovaikutus	9
3.2.3	Toimintaterapiaprosessi	9
3.2.4	Ammatillinen päättelykyky, käyttäytyminen ja vastuu	10
3.2.5	Toimintaterapian hallinto ja edistäminen	12
3.3	Yhteenveto toimintaterapeutin osaamisesta ja pätevyydestä	12
4	Ammatillinen kasvu	13
4.1	Henkilökohtaiset, organisatoriset ja työrooliin liittyvä kasvutekijät	14
4.2	Tukea ammatilliseen kasvuun	15
5	Ammattiuramalli	17
5.1	Ammattiuramallit HUS:ssä	17
5.2	Toimintaterapeuttien oma ammattiuramalli (TOLura)	18
6	Menetelmä	21
6.1	Tutkimusmenetelmät ja strategiat	21
6.2	Toteutus	21
7	Tutkimustulokset	22
7.1	Aineiston analysointi	23
7.2	Taustamuuttajat	24
7.3	Tietoteemaan liittyvä arviointi	28
7.4	Taitoteemaan liittyvä arviointi	30
7.5	Oma toiminta -teemaan liittyvä arviointi	32
7.6	Kehittämisorientaatioteemaan liittyvä arviointi	34

8	Tulosten tarkastelua ja yhteenveto	37
8.1	Tulosten tarkastelua	37
8.1.1	Taustamuuttujien tarkastelua	38
8.1.2	Tietoteeman tarkastelua	39
8.1.3	Taitoteeman tarkastelua	39
8.1.4	Oma toiminta -teeman tarkastelua	40
8.1.5	Kehittämisorientaatioteeman tarkastelua	40
8.2	Yhteenveto	41
8.3	Luotettavuus ja eettisyys	42
9	Pohdinta	43
9.1	Pohdintaa toteutuksesta ja kyselystä	44
9.2	Oma ammatillinen kehittyminen	45
	Lähteet	46
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedote	
	Liite 2. Kyselylomake	
	Liite 3. Taulukot	
	Liite 4. Lupa WFOT:n minimistandardien käyttöön	

1 Johdanto

Toimintaterapia on kuntoutuksen muoto, joka keskittyy ihmisen, toiminnan ja ympäristön vuorovaikutukseen. Toimintaterapian perusteet ovat toiminnantieteessä, mutta sen teoriataustat ovat monitieteelliset (Suomen Toimintaterapeuttiliitto 2020). Toimintaterapeutti on World Health Organizationin (WHO) tunnustama terveydenhuollon ammattilainen. Toimintaterapiassa käytetään tehtäväkeskeistä analyysia ja henkilön omaa ympäristöä erityispiirteineen, jotta voitaisiin saavuttaa yksilölle merkityksellisen toiminta ja mahdollisuus olla osana yhteiskuntaa toiminnallisena osallistujana. Toimintaterapiassa hyödynnetään kliinistä lääketieteellistä tietoa sairauksista ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä. Toimintaterapeutilta vaaditaan ymmärrystä psykologian, ihmistieteiden ja sosiologian perusteista, sillä kaikki nämä vaikuttavat ihmisen toimintaan. Itsen terapeuttinen käyttö, terapiasuhteeseen ja motivaatioon vaikuttavat tekijät ovat keskiössä, kun toimintaterapeutti tekee toimintakyvyn arviointia tai interventiota, jokapäiväisiä toimintoja käyttäen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 8) Toimintaterapeutti on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran myöntämä lailistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (Valvira 2017).

Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppani oli HUS Helsingin yliopistollinen sairaala (jatkossa HUS). Tässä opinnäytetyössä selvitettiin kyselyllä HUSin toimintaterapeuttien käsitystä omasta ammatillisesta pätevyystään ja osaamisestaan. Kyselyn kohderyhmänä olivat HUS Psykiatrian tulosyksikön sekä HYKS (Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala) Sisätaudit ja kuntoutus -tulosyksikön toimintaterapeutit, joita oli 124. HUSissa työskentelee yhteensä noin 185 toimintaterapeuttia. Kyselyyn vastasi (N=) 59 toimintaterapeuttia. Opinnäytetyön aihe on keskeinen siksi, että tuottamalla tietoa itsearvioidusta osaamisesta ja pätevydestä mahdollistetaan henkilöstön kehittäminen ja tuetaan tällä tavoin elinikäistä oppimista. HUSissa on kehitteillä toimintaterapeuttien oma ammattiuramalli, jota kutsutaan TOLura:ksi. TOLura on luonnosvaiheessa, mutta tässä opinnäytetyössä siitä käytetään jatkossa ilmaisua pelkkä TOLura. Ammattiuramallilla tarkoitetaan eräänlaista ammatillisen kehittymisen ja uralla etenemisen polkua. Opinnäytetyön kysely pohjautuu TOLura:n. Opinnäytetyön vaiheista ja yksityiskohdista on sovittu TOLura:a valmistelevalle työryhmälle kanssa, johon kuuluu osastonhoitaja Oili Ask, vastaava toimintaterapeutti Auli Mattsson, vastaava toimintaterapeutti Kaisa Honka sekä toimintaterapian kliininen asiantuntija Tuija Repo.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää HUSin toimintaterapeuttien sijoittumista ammattiuromallin mukaisella portaikolla. Tavoitteena on tuottaa tarkempaa tietoa toimintaterapeuttien omasta näkemyksestä heidän omasta osaamisestaan, pätevydestään sekä heidän tämänhetkisestä sijoittumisestaan TOLura:ssa. HUS voi halutessaan hyödyntää opinnäytetyön tuloksia selvittääkseen minkälaista koulutusta ja tukea sen kannattaa tarjota työntekijöilleen, jotta se mahdollistaa työssä kehittymisen ja parantaa työn laatua sekä työhyvinvointia. Organisaation toive on kohdentaa koulutustarjontansa oikeaan kohtaan toimintaterapeuttien uralla ja näin tukemaan myös asiakaslähtöistä sekä hyvälaatuista kuntoutustyötä. Tästä muodostuu opinnäytetyön tutkimusongelma. Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselyllä, jonka kohderyhmänä olivat HUSin kahden eri tulosyksikön toimintaterapeutit. Kyselyllä tuotettiin tietoa siitä, miten toimintaterapeutit itse arvioivat osaamistaan ammattiuromallin osaamiskuvausten pohjalta.

Tutkimuskysymys oli

- Miten HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan toimintaterapeutit sijoittuvat toimintaterapeuttien ammattiuromallin (TOLura) mukaisella portaikolla itsearvioituna?

Opinnäytetyön lähtökohdat olivat ammattiuromallin viitekehyksen hyödyntämisessä, joten myös ammatillisen kasvun teoriaa tarkasteltiin lähemmin. Ymmärtääksemme mitä vastavalmistuneen toimintaterapeutin osaamiseen ja pätevyyteen liittyvät vaatimukset ovat, meidän täytyi syventyä siihen, mitä toimintaterapian maailmanliiton kansainväliset minimistandardit sekä eurooppalaisen toimintaterapeuttikoulutusten verkoston osaamiskuvaukset pitävät sisällään. Jotta kyselyn tuloksia voidaan tarkastella asiaankuuluvalla tavalla, täytyy lukijan ymmärtää valmistuneen toimintaterapeutin lähtötaso ja tämä selviää edellä mainittujen asioiden kautta.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmiksi valikoitui määrällisen tutkimuksen metodit ja strategiat, johtuen yhteistyökumppanin tarpeen luonteesta. Kyselyn avulla vastataan parhaiten yhteistyökumppanin toiveeseen. Alun perin kysely oli tarkoitus kohdentaa HUS-laajuisesti kaikille toimintaterapeuteille, mutta prosessin edetessä yhteistyökumppani rajasi kohderyhmää.

Opinnäytetyön rakenne alkaa tällä johdanto -kappaleella, jonka jälkeen esitellään taustat, merkitys ja hyöty. Tämän jälkeen tarkastellaan mistä toimintaterapeutin pätevyys ja osaaminen muodostuvat. Opinnäytetyön keskeisiä tekijöitä ovat ammatillinen kasvu ja ammatturamalli. Esitellään tutkimusmenetelmä, -metodit ja -strategiat sekä miten aineiston keruu toteutui, jonka jälkeen tuodaan esille tulokset, johtopäätökset ja kehitysehdotukset. Lopuksi pohdittiin koko prosessin kulkua ja tuotiin esiin opinnäytetyön pohjalta nousseita päätelmiä. Haluamme kiittää opinnäytetyön ohjaajia, yhteistyökumppaneita ja opinnäytetyön opponenteja tämän prosessin aikana saadusta ohjauksesta ja tuesta.

2 Opinnäytetyön taustat, merkitys ja hyödyt

Helsingin sairaanhoitopiirin, Uudenmaan sairaanhoitopiirin ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan yhdistyminen (HYKS) Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriksi (HUS) tapahtui vuosituhannen vaihteessa. Nykyään tästä käytetään nimitystä HUS Helsingin yliopistollinen sairaala. 23 sairaalaa sekä noin 27000 työntekijää, joista 14300 on hoitohenkilöstöä, 3400 lääkäreitä ja 1400 erityistyöntekijöitä. Muuta henkilöstöä on 7400. Nämä tekevät HUSista Suomen toiseksi suurimman työnantajan ja suurimman terveydenhuoltoalan toimijan. HUSissa työskentelee yhteensä noin 185 toimintaterapeuttia, jotka tutkivat ja kuntouttavat potilaita avohoidossa ja eri osastoilla. (HUS 2019). Tässä opinnäytetyössä keskityttiin toimintaterapeuttien osaamiseen ja pätevyyteen, tämä on tärkeää siksi, että HUSin tavoitteena on olla kansainvälisesti parhaimpien sairaaloiden joukossa. Yksi osoitus tästä on Magneettisairaala-status, joka on eräänlainen tunnustus hyvästä hoitotyöstä. Magneettisairaala-status koostuu laatuajrjestelmästä sekä sairaalan toiminnan arvioinnista ja organisaatiosta tuotettavan yleiskuvauksen ja 50 kriteerin toteutumisen perusteella. Magneettisairaala-status edellyttää muun muassa visionääristä johtajuutta, hoitotyötä tukevia rakenteita, ammatillista toimintaa sekä hoitotieteellistä tutkimusta. (Ritmala-Castrén 2017: 1-2.) Tällä hetkellä tietyt HUSin tulosyksiköt tavoittelevat Magneettisairaala-statusta (HUS n.d.). TOlura on henkilöstöä kehittävä työväline, joka edistää statuksen saamista.

2.1 Aiempi tutkimustausta

Aiempaa tutkimustausta ja kehittämistekojä etsittiin niin suomalaisista kuin kansainvälistäkin tietokannoista (Google Scholar, Theseus, PubMed). Toimintaterapeuttien ammatturamalliin liittyviä kyselytutkimuksia ei suomeksi löytynyt, mutta tämä selittyi sillä,

että TOLura on vasta kehitteillä. Kuitenkin suomalaisia opinnäytetöitä, joilla on selvitetty toimintaterapeuttien osaamista, löytyi jonkin verran.

Korpela & Partti (2015) kartoittivat opinnäytetyössään Jyväskylän Ammattikorkeakoulusta (JAMK) valmistuneiden toimintaterapeuttien osaamista, työllistymistä, työelämässä koettuja haasteita ja koulutuksen kehittämideoita. Kyseisen opinnäytetyötutkimuksen tulosten perusteella suurin osa vastaajista kokivat työllistyneensä koulutustaan vastaavaan työhön sekä noin 10% olivat tuoneet esille kokemusta jatkuvasta riittämättömyydestä ja epäpätevyydestä.

Kansainvälisistä tietokannoista tehtiin hakuja muun muassa sanoilla: occupational therapy; career model, novice to expert model, benner's theory, competency; study, questionnaire study, qualitative study. Suurin osa hauista tehtiin PubMed ja Google Scholar -tietokannoista, mutta myös muualta.

Lysaght & Altschuld & Grant & Henderson (2001) tutkimuksessa selvitettiin työympäristön ja toimintaterapeuttien osaamisen ylläpitämiseen liittyviä tekijöitä. Työympäristöön liittyviä ympäristötekijöitä ovat työpaikan ja erikoistumisalan erityispiirteet, valvontarakenne sekä vertaisverkosto. Tulosten perusteella työpaikan tuki ja osaamisen seuranta ovat ammattipätevyyden ylläpitämisen kannalta merkittäviä tekijöitä. Tutkimuksen johtopäätösten mukaan ympäristötekijöihin vaikuttamalla voidaan parantaa terapeuttien osaamista ja sen ylläpitämistä, mutta myös henkilön omalla motivaatiolla ja sitoutumisella on iso merkitys.

Slater & Cohn (1991) tutkimuksessa selvitettiin Novice to Expert -mallin vaikutuksia toimintaterapeuttien työhön ja uraan. Lähtökohtana oli toimintaterapeuttien tyytymättömyys uralla etenemiseen, sillä huomattava määrä oli vaihtanut uraa, jonka seurauksena alalle oli syntynyt kokeneiden ammattilaisten vaje. Bailey (1990) tutkimuksessa yhdeksi syyksi tälle nähtiin, ettei uralla etenemiselle ollut juurikaan mahdollisuuksia eikä kehittymistä ja kokemusta palkittu. Uralla nähtiin olevan kaksi vaihtoehtoa, kliininen asiakastyö tai hallinnollinen esimiestyö. Aloittelevien ja kokeneempien toimintaterapeuttien jatkuva reflektiivinen vuorovaikutus on keskeinen piirre Novice to Expert-mallissa. Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että jatkuva reflektointikäytäntö työpaikalla voi vahvistaa sekä aloittelevien toimintaterapeuttien kehitystä, mutta myös tukea kokeneempien toimintaterapeuttien roolia toimia mentorina ja roolimallina. Tämän nähtiin vahvistavan kokeneempien

toimintaterapeuttien ylpeyttä omasta ammatistaan ja näin vaikuttaen myönteisesti henkilöstön vaihtuvuuteen.

2.2 Opinnäytetyön merkitys ja hyödyt

Tämän opinnäytetyön merkitys on henkilöstön kehittämisessä hyödyntäen kyselyä, joka perustuu tulevaan TOLura -ammattiuramalliin. TOLura tukee toimintaterapeuttien ammatillista kasvua. Työterveyslaitoksen mukaan työhyvinvoinnilla tarkoitetaan turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, mutta se on myös monen eri tekijän summa. Hyvinvoivat työyhteisöt ja sen työntekijät kokevat työnsä palkitsevaksi sekä mielekkääksi. Organisaation taloudellinen tulos ja kilpailukyky ovat vahvasti liitoksissa työhyvinvointiin. (Työterveyslaitos n.d.) Ammattiuramalli voi parantaa työmotivaatiota sekä työhön sitoutumista, tukea ammatillista kehitystä ja parantaa henkilöstön välisiä suhteita. Niin työntekijöiden kuin potilaidenkin tyytyväisyys lisääntyy. Ammattiuramallin hyödyt näkyvät niin työuupumuksen vähentymisessä kuin henkilöstön johtamisessa. (Kienokoski 2012: 53.) Seuraavissa luvuissa avataan ammattiuramallin teorioita ja hyötyjä laajemmin.

3 Toimintaterapian laatu ja osaaminen

Australiassa, Iso-Britanniassa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa on luotu omat kansalliset, toimintaterapeuttien laatustandardit. Kuitenkin Suomessa nämä ovat edelleen määrittelemättömiä (Alin 2019: 7). Suomalaista toimintaterapian laatua ohjaa muun muassa World Federation of Occupational Therapists (WFOT), European Network of Occupational Therapy in Higher Education (ENOTHE), ICF-luokitus, Toimintaterapianimikkeistö, Suomen Toimintaterapeuttiliiton ammattieettiset ohjeet ja suositukset, Valvira sekä Kansaneläkelaitos Kelan avoterapiastandardit ja vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen toimintaohjeet. (Toimintaterapeuttiliitto, n.d.)

Suomalainen toimintaterapeuttikoulutus perustuu vahvasti toimintaterapeuttien maailman liiton, WFOT:n, luomiin kansainvälisiin minimistandardeihin sekä ENOTHE:n osaamiskuvauksiin. Toimintaterapeuttien maailmanliitto, WFOT perustettiin vuonna 1952, jolloin Kanadan, Yhdysvaltojen, Ruotsin, Tanskan, Etelä-Afrikan, Iso-Britannian, Uuden Seelannin, Australian, Intian ja Israelin toimintaterapiayhdistykset liittyivät siihen (Hautala 2005: 58). WFOT on järjestö, joka edustaa toimintaterapiaa maailmanlaajuisesti, ja sillä on virallinen asema Yhdistyneiden kansakuntien, United Nationsin (UN) kanssa (WFOT 2019). ENOTHE puolestaan on eurooppalainen toimintaterapeuttikoulutusten

yhteinen verkosto, joka perustettiin vuonna 1995 Euroopan unionin puitteissa (Toimintaterapeuttiliitto, n.d.; ENOTHE n.d.).

Suomalaista sosiaali- ja terveysalan työtä valvoo valtakunnallisesti Valvira ja omilla toimialueillaan valvontaa tekee aluehallintovirastot (Valvira 2019). Jokaiselta sosiaali- ja terveysalan palveluntuottajalta vaaditaan omavalvontasuunnitelmaa. Palvelujen valvonnan keskeinen tarkoitus on velvoittaa palveluntuottajat tarjoamaan asianmukaista, laadukasta ja turvallista palvelua (Valvira 2016).

Seuraavissa luvuissa kerrotaan tarkemmin mitä WFOT:n kansainväliset minimistandardit ja ENOTHE:n osaamiskuvaukset pitävät sisällään. Minimistandardien käyttö taustaineistona vaatii WFOT:n myöntämän luvan, joka on myönnetty tätä opinnäytetyötä varten (Liite 4). Edellä mainitut tekijät määrittelevät toimintaterapeutin osaamisvaatimukset, jotta Valvira voi myöntää oikeuden toimia ammatinharjoittajana. Tämä kuvastaa valmistuneen toimintaterapeutin perusvaatimuksia, jotka ovat myös nähtävissä TOlura:ssa.

3.1 Minimistandardit ja osaamiskuvaukset toimintaterapiaa ohjaamassa

WFOT on luonut toimintaterapeuttikoulutukselle minimistandardit, jonka tarkoituksena on taata korkealaatuista ja yhtenäistä toimintaterapeuttiesaamista. Minimistandardeilla on ollut vuodesta 1958 lähtien pitkä ja merkityksellinen vaikutus toimintaterapian opetussuunnitelmien maailmanlaajuisessa kehityksessä, tällä tavoin vaikuttaen koko ammatin kehittymiseen. Minimistandardit asettavat koulutuksen järjestäjille monella eri tasolla olevia vaatimuksia, jotka pyrkivät takaamaan koulutuksen korkean laadun. WFOT:n päivitetty versio minimistandardeista vuodelta 2016 korostaa ihmisoikeuksia ja tukee tällä tavoin WHO:n kansainvälistä terveysagendaa, sillä molempien yksi keskeisistä piirteistä on ihmisoikeudet. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 5-9, 22.)

Toimintaterapiassa korostuu yksilön toiminnallinen oikeudenmukaisuus. Teknologian ja tieteen kiihtyneen kehityksen myötä myös toimintaterapeutin ammatti on hyvin erilaisessa tilanteessa vuonna 2016, kuin edellisiä minimistandardeja laadittaessa vuonna 2002. Vuoden 2002 minimistandardit toimivat edelleen nykyisten standardien runkona. Toimintaterapeutin tutkinnon suorittaneiden tietojen, taitojen ja asenteiden minimistandardit riippuvat paikallisista terveyteen liittyvistä tarpeista, joihin toimintaterapeutit koulu-

tetaan vastaamaan. Kuitenkin toimintaterapeuteilla oletetaan olevan merkittävää tietotaitoa seuraavasta viidestä osa-alueesta; 1) Ihmisen, toiminnan ja ympäristön välinen vuorovaikutus; 2) ammatillinen ja terapeutin vuorovaikutus; 3) ihmiskeskeinen toimintaterapiaprosessi; 4) ammatillinen päättelykyky ja käyttäytyminen sekä 5) ammatilliset käytännöt. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 22, 25.)

Eurooppalaisen toimintaterapeuttikoulutusten verkoston, eli ENOTHE:n osaamiskuvausten mukaan toimintaterapeutin pätevyys koostuu puolestaan 1) toimintaterapian teoriasta, 2) toimintaterapiaprosessista ja ammatillisesta päättelystä, 3) ammatillisesta vuorovaikutuksesta ja kumppanuudesta, 4) ammatillisesta itsenäisyydestä ja vastuullisuudesta, 5) toimintaterapian ja toiminnan tieteen tutkimuksesta ja kehittämisestä sekä 6) toimintaterapian hallinnon ja edistämisen osuudesta. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

3.2 Toimintaterapeutin osaamisen ja pätevyiden osa-alueet

WFOT:n minimistandardeista ja ENOTHE:n osaamiskuvauksista on havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä, jotka toistuvat myös TOIura:ssa. ENOTHE:n osaamiskuvaukset edustavat konkreettisia osaamisalueita, joita toimintaterapeutin odotetaan hallitsevan. WFOT:n minimistandardien pätevyteen liittyvä sisältö on puolestaan avattu hieman laajemmin. Näitä tarkastellaan seuraavissa kappaleissa.

3.2.1 Toimintaterapeutin tiedot ja taidot

Minimistandardien mukaan toimintaterapeutti suhtautuu jokaiseen ihmiseen arvokkaana ja uskoo heidän kykyynsä mukautua ja muuttua. Tieto ihmisen, toiminnan ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta terveyteen ja hyvinvointiin muodostuu teoretiedosta ja tutkimuksista. Näiden sisältö koostuu muun muassa ihmisen näkemisestä toiminnallisena olentona, siitä miten tunteet ja ajatukset ovat vaikuttaneet ihmisen toiminnallisuuteen sekä tulevat vaikuttamaan myös tulevaan. Sosiaaliseen terveyteen liittyvät tekijät ja lapsuusajan kokemukset vaikuttavat ihmisen kehitykseen ja kykyyn osallistua toimintaan. Toiminta vaikuttaa ihmisen kehitykseen koko elämän ajan, johon liittyy erilaisia elämäntilanteita, kuten kouluasteet, kumppanin löytäminen tai eläköityminen. Toimintaan puo-

lestaan vaikuttavat mm. psykologiset, sosiaaliset ja taloudelliset tekijät. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 25, 29-34.)

ENOTHE:n osaamiskuvausten mukaan toimintaterapeutin odotetaan hallitsevan teoreettiset käsitteet ihmisen toiminnallisen luonteen ja toiminnoista suoriutumiseen liittyen. Hän osaa selittää terveyden, hyvinvoinnin sekä toiminnallisen suoriutumisen väliset vaikutukset toisiinsa. Hän osaa hyödyntää niin lääketieteellistä, käyttäytymistieteellistä, yhteiskuntatieteellistä sekä biologista tiedettä että teknologiaa toimintaan ja osallistumiseen liittyvien teorioiden suhteen. Hän osaa analysoida näyttöön perustuvaa tutkimusta ja teoreettisen tiedon monimuotoisuutta, yhdessä yhteiskuntaan liittyvien muutosten kanssa. Hän pystyy vaikuttamaan ihmiseen perustelemalla rationaalisesti asioissa, jotka koskettavat toimintaterapiaa ja inhimillistä toimintaa. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

Toimintaterapeutti ymmärtää ihmiskehon rakenteesta ja toiminnallisuudesta ICF-luokituksen mukaisesti ja niiden vaikutuksista ihmisen kykyyn osallistua toimintaan. ICF-luokitus kuuluu WHO:n luokitusperheeseen ja se luokittelee toimintakykyä, -rajoitteita ja terveyttä. Sen tehtävän on kuvata miten sairauden tai vamman vaikutukset näkyvät henkilön elämässä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.) Hän ymmärtää ihmisen kokeman merkityksellisyyden toiminnan kautta. Hän ymmärtää kuinka keholliset, sosiaaliset tai kulttuuriset haasteet voivat vaikuttaa toiminnalliseen kokemukseen tai kykyyn osallistua. Hän ymmärtää vammaisten ja muiden heikommassa asemassa olevien ihmisoikeuksista sekä kuinka sosiaalinen, poliittinen ja kulttuurinen ympäristö sekä infrastruktuuri vaikuttaa kykyyn osallistua toimintaan. Hän ymmärtää miten hallita kehon rakenteisiin ja toimintoihin liittyviä haasteita, jotta toimintaan osallistuminen olisi mahdollista. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 25, 29-34.)

Toimintaterapeutin taitoihin kuuluu arvioida ja analysoida osallistumiseen vaikuttavia, henkilökohtaisia tekijöitä sekä ympäristön joko toimintaa tukevia tai estäviä vaikutuksia. Toimintaterapeutti tietää mitä toiminta on, mistä kaikesta se voi muodostua ja miten sitä voidaan hyödyntää terapeuttisesti. Toimintaterapeuttia ohjaavat teoriat ovat esimerkiksi Townsandin ja Polatajkon (2013) Kanadalainen malli (Canadian Model of Occupational Performance) sekä Kielhofnerin (2002) Inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Oc-

cupation). © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 29-34.) Edellä mainitut mallit ovat myös Suomessa yleisesti käytössä.

3.2.2 Ammatillinen ja terapeutin vuorovaikutus

Terapeuttiset ja ammatilliset vuorovaikutussuhteet koostuvat muun muassa asiakas-terapeutti –suhteesta, asiakkaan verkoston kanssa kommunikoinnista ja oman työyhteisön sekä organisaation jäsenten välisestä vuorovaikutuksesta. ENOTHE:n osaamiskuvausten mukaan ammatillinen vuorovaikutus ja kumppanuus koostuu viidestä kohdasta, jotka ovat asiakaslähtöinen työskentelytapa, terapeutin vuorovaikutussuhteen luominen, niin asiakkaan ja hänen läheistensä kuin oman työryhmän jäsenten ohjaaminen ja konsultointi asianmukaisen yhteistyösuhteen luomiseksi, asiakkaan puolesta puhuminen, jotta heidän toiminnalliset tarpeensa ja oikeudenmukaisuus toteutuisi. Toimintaterapeutti arvostaa ja kunnioittaa ihmisten yksilöllisiä eroja ja niiden vaikutuksia osallistumiseen ja toimintaan. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

Toimiva terapeutin suhde rakentuu ihmiskeskeisyydestä ja yhteistyöstä, mentoroinnista ja valmentamisesta, voimaannuttamisesta, motivaation ja toivon herättämisestä sekä ihmisen kohtaamisesta kunnioittavasti luottamusta rakentaen. Toimintaterapeutilta vaadittavat ihmissuhdetaidot pitävät sisällään tehokasta kommunikointia, joka mahdollistaa myös asianmukaisen haastattelun sekä neuvonnan. Osoittamalla kulttuurista herkkyyttä sekä kunnioittavasti että aktiivisesti kuuntelemalla toimintaterapeutti vahvistaa suhdetta asiakkaaseen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 34-35.)

3.2.3 Toimintaterapiaprosessi

Toimintaterapiaprosessin keskiössä on toiminta ja avainsanoja ovat asiakaslähtöisyys ja yhteistyö. Toimintaterapiaprosessin luonne vaihtelee intervention tarkoituksen mukaan. Prosessi voi pitää sisällään esimerkiksi ongelmanratkaisua, voimaannuttamista, mahdollistamista tai neuvonantoa. Toimintaterapiaprosessi on järjestys, jonka mukaan edetään. Interventio voi kohdistua yksilön, ryhmän tai yhteisön terveydellisiin, sosiaalisiin tai taloudellisiin tarpeisiin. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 36.)

ENOTHE:n osaamiskuvausten mukaan toimintaterapiaprosessiin Toimintaterapiaprosessi toteutetaan ammatillista ja eettistä päättelykykyä käyttäen. Toimintaterapeutti hyödyntää toiminnan analyysia ja synteesiä asianmukaisella tavalla. Hän soveltaa ja mukauttaa toimintaterapiaprosessia asiakkaan kanssa. Hän pyrkii edistämään toiminnallista oikeudenmukaisuutta luomalla esteettömiä ja mukautuvia ympäristöjä. Yhteistyö yhteisöjen kanssa toimintaan osallistumisen näkökulmasta on osa niitä keinoja, joilla toimintaterapeutti voi vaikuttaa yksilöiden terveyteen ja hyvinvointiin. Toimintaterapeutti hyödyntää laaja-alaisesti, mutta kriittisesti uusinta saatavilla olevaa tietoa. Hän arvioi myös omaa työtään kriittisesti varmistaakseen, että toimintaterapian keskiössä ovat toiminta ja toiminnallinen suoriutuminen. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

Toimintaterapiaprosessin toteuttamiseen vaadittaviin tietotaitoihin kuuluu muun muassa terapian tarpeen arviointi, tunnistaa yhteistyössä asiakkaan kanssa hänen toiminnallisia tarpeitaan ja tavoitteitaan, arvioida henkilön valmiutta osallistua muutosprosessiin sekä hänen henkilökohtaisia terveyteensä vaikuttavia tekijöitä. Toimintaterapeutin tärkeimpiä tehtäviä on määritellä yhdessä asiakkaan kanssa realistinen tavoite sekä suunnitella ja valita oikeanlainen toiminnallinen interventio terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimintaterapiaprosessin aikana on tärkeä pysähtyä tarkastelemaan intervention tehokkuutta ja tarvittaessa mukauttaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Asiakkaan oma näkemys toimintaterapiaprosessista on ensisijaisen tärkeä. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 36-37.)

3.2.4 Ammatillinen päättelykyky, käyttäytyminen ja vastuu

Terveydenhuollon ammattilaisten pätevyys koostuu paikallisista sekä kansainvälisistä vaatimuksista, minimistandardien mukaan nämä pitävät sisällään viisi osa-aluetta; 1) tiedonhakuprosessi, 2) eettiset käytännöt, 3) ammatillinen kompetenssi, 4) refleктоiva työote sekä 5) itsen, muiden ja palveluiden hallinnointi. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 38-39.)

Tiedonhakuprosessi vaatii ymmärrystä ja osaamista siitä, miten ja mistä teoreettista tietoa sekä tutkimustuloksia haetaan. Toimintaterapeutilta vaaditaan tiedon kriittistä tarkastelua ja sen liittämistä toimintaterapiaan. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 38-39.) Eettiset

käytännöt pitävät sisällään ymmärrystä kansallisista sekä kansainvälisistä eettisistä linjauksista ja teorioista, paikallisista näkemyksistä siitä mikä on oikein tai väärin sekä miten ihmisten tulisi käyttäytyä ja olla vuorovaikutuksessa. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 39.)

Ammatillinen kompetenssi muodostuu asiantuntijuudesta ja ammatillisesta osaamisesta. Toimintaterapeutin osaaminen ja ammattitaito voivat vaihdella, mutta hänen on oltava itse tietoinen näistä ja toimittava niiden rajoissa. Tähän liittyy vahvasti itsereflektointi ja itsensä kehittäminen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 39-40.)

Refleктоivan työotteen ja siihen liittyvien teorioiden ymmärtäminen ovat osa ammatillista päättelyä ja käyttäytymistä. Reflektointitaitoihin kuuluu järjestelmällinen katsaus omiin käytäntöihin. Tämä sisältää muun muassa terapeuttisen suhteen, asiakaskokemuksen ja –palutteen sekä toimintaterapian vaikuttavuuden tarkastelun ja niistä oppimisen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 40.) Ammattiuramalleissa refleктоivaa työtettä tuetaan mentoroinnin sekä tavoite- ja kehityskeskusteluiden kautta (Marjamaa 2019: 5).

Itsen, muiden ja palveluiden hallinointiin liittyy vastuullisuus, työn laadun varmistaminen, palveluiden kehittäminen ja edistäminen sekä resurssien että ajan hallinta. Asenteen pitää olla ammatillisesta näkökulmasta toimintaa tukeva, kuten oman työnsä laadun kriittinen tarkastelu ja sen kehittäminen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 41.)

ENOTHE:n mukaan ammatillinen itsenäisyys ja vastuu pitää sisällään viisi kohtaa. Nämä ovat toimintaterapiaprosessin huolellinen dokumentointi sen suunnittelusta, toteutumisesta ja arvioinnista, niin paikallisten kuin laajempienkin ammattiin ja työhön liittyvien menettelytapojen noudattaminen, toimintaterapian edistäminen elinikäisen oppimisen myötä, ammatillinen eettisyys sekä omaan ammatilliseen osaamiseen luottaminen, mutta omat rajoituksensa huomioon ottaminen toimintaterapeutina toimiessaan. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

Toimintaterapiaprosessin ja intervention raportointi niiden kulusta ja lopputuloksista on osa toimintaterapeutin työnkuvaa. Asiakkaan aktivointi ja toiminnan mahdollistaminen

käyttämällä terapeutin omaa asennetta ja aktivointitaitoja ovat osa ammattitaidon laajempaa soveltamista. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 37-38.)

3.2.5 Toimintaterapian hallinto ja edistäminen

Viimeisenä osa-alueena ENOTHE:n osaamiskuvauksissa on toimintaterapian hallinto ja edistäminen, joka pitää sisällään viisi kohtaa. Toimintaterapeutti priorisoi ja määrittelee toimintaterapiapalveluita, hallinnollisten periaatteiden soveltaminen kustannustehokkaasti, toimintaterapiapalveluiden jatkuva laadun arviointi ja kehittäminen – myös asiakkaita hyödyntäen tarpeen vaatiessa. Hän on aktiivinen toimintaterapian kehittäjä, joka ottaa huomioon toimintaterapiapalveluihin vaikuttavat yhteiskunnalliset ja lainsäädännölliset muutokset. (Occupational Therapy Competencies 2005.) Yksi Minimistandardien tarkoituksista on puolestaan kehittää toimintaterapiaa ja edistää toimintaterapiaan liittyvää tutkimusta, myös niissä maissa, jossa se ei vielä ole käytössä. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 11-12, 51.)

3.3 Yhteenveto toimintaterapeutin osaamisesta ja pätevyydestä

Tarkastelemalla toimintaterapeuttien WFOT:n minimistandardeja ja ENOTHE:n osaamiskuvauksia on nähtävissä selkeitä yhtäläisyyksiä vaaditusta osaamisesta. Samoja yhtäläisyyksiä on havaittavissa myös TOLura:ssa (6.2).

Toimintaterapeutin ammatillisissa tiedoissa, taidoissa ja asenteissa korostuu tiimityön tärkeys ja moniammatillisuus. Toimintaterapeutin odotetaan työskentelevän yhdessä muiden ammattihenkilöiden kanssa yhteistä tavoitetta kohti. Ammatillinen asenne työyhteisön jäseniä kohtaan, kommunikaatiotaidot sekä kliininen ja ammatillinen päättelykyky ovat taitoja, jotka toimintaterapeutin täytyy hallita. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 35-36.) Toimintaterapeutti työskentelee toimintaa käyttäen yksilöiden ja ryhmien kanssa terveyttä edistävänä, kuntouttavana ja terapeutisena kumppanina. Hän osaa käyttää eri

teorioita tarkoituksenmukaisella tavalla, vastatakseen yksilöiden ja ryhmien toiminnallisiin ja terveydellisiin tarpeisiin, käytännön malleja hyödyntäen. (Occupational Therapy Competencies 2005.)

Ammattitaidon soveltaminen yhdessä sekä toimintaan että sen teorioihin on osa vaadittavia taitoja ja se näyttäytyy monella eri tapaa. Toimintaterapiassa toiminta nähdään ihmisen olemassaolon välttämättömyytenä. Toimintaa voidaan hyödyntää esimerkiksi kommunikaation välineenä tai sosiokulttuurisena työkaluna. Toimintaterapeutti käyttää toimintaa ammatillisena sekä terapeuttisena välineenä analysoidakseen ja kuntouttaakseen asiakkaan toiminnallisia haasteita. Toiminta voi toimia siltana ihmisten välillä mahdollistaen sosiaalisen ja yhteisöllisen kehityksen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 37-38.)

4 Ammatillinen kasvu

Ammatillisen kasvun teorioita on syytä ymmärtää ennen kuin tarkastellaan ammattiuramallia lähemmin. Mielestämme ammattiuramallilla voidaan vaikuttaa organisaation ja työntekijän rooliin liittyviin sekä henkilökohtaisiin kasvutekijöihin tukien ammatillista kasvua. Näemme ammatillisen kasvun teorian hyödyllisinä myös tämän kaltaisen oppinäytetyön aineistoa käsiteltäessä.

Ammatillinen kasvu nähdään sisäisenä kasvuprosessina, jonka aikana omat asenteet muuttuvat ja ammatillinen minäkäsitys muovautuu, joka näkyy alan ammattitaidon ja kriittisen arviointitaidon kehittymisenä. Ammatillinen kasvu kohti ammatillista asiantuntijuutta alkaa jo siinä vaiheessa, kun henkilö hakeutuu opiskelemaan kyseiseen ammattiin. Tavoitteellinen ja systemaattinen ohjaussuunnitelma on tärkeää ammatillisen kasvun edistämiseksi. Yhteinen näkemys yksilön ammatillisen kasvun tavoitteista luodaan yhdessä ohjaajien tai esimiesten kanssa. (Saari & Varis 2007: 92.)

Ammatillisella jälkeen jäämisellä tarkoitetaan nykyisistä ja tulevista työtehtävistä suoriutumista varten tarvittavien tietojen ja taitojen puutetta. Jälkeen jääminen voi tapahtua hitaasti tai hyvinkin nopeasti, katsomatta ikää tai ammattia. Teknologian jatkuva kehitys, tiedon saatavuuden helpottuminen ja sen jatkuva lisääntyminen, globalisaatio ja muutokset taloudellisessa ja sosiaalisessa ympäristössä ovat ilmiöitä, joilla on suora vaikutus ammattitaidon jatkuvan kehittymisen tarpeeseen. (Ruohotie 2000: 49.) TOlura:n kuin

muidenkin HUSin ammattiuramallien voidaan siis nähdä tukevan ammattitaidon jatkuvaa kehittymistä.

4.1 Henkilökohtaiset, organisatoriset ja työrooliin liittyvä kasvutekijät

Motivaatio kehittyä omassa työssään riippuu monesta tekijästä. Sellaiset tekijät, kuten ikä, omassa terveyden tilassa tai perheessä tapahtuvat muutokset saavat ihmiset pohtimaan mitä he oikeasti haluavat saavuttaa urallaan ja mitkä ovat heidän prioriteettiinsa. Niemen (2004) mukaan omasta jaksamisesta huolehtiminen kuuluu henkilökohtaisiin kasvutekijöihin, jotka pitävät sisällään mm. myönteisen elämänasenteen sekä omien rajojen tunnistamista. Tyytymättömyys työhön on oman ammatillisen kasvun yksi laukautekijä. On todettu, että vahva oppimisorientaatio edistää itsensä kehittämistä. Ihmiset, jotka asettavat itselleen saavutustavoitteita uskovat kykyjensä olevan muuttumattomia. Tämä saa muut ihmiset arvostamaan heidän pätevyyttään. Ne, jotka tähtäävät omien kykyjensä jatkuvaan kehitykseen pitävät kykynsä muuttuvina. Tällä tavalla he asettavat itselleen jatkuvasti oppimistavoitteita. Varhain ihmisen kasvuvaiheessa ja opiskeluaikana kehitetty oppimisorientaatio, auttaa pitämään ammattitaitoa yllä ja kehittämään itseään. Niillä, joilla on positiivisia koulutuskokemuksia ja ovat tietoisia omista heikkouksistaan ja vahvuuksistaan, on keskitasoa selvästi korkeampi oppimisorientaatio. (Ruohotie 2000: 55.)

Organisaation sisällä tapahtuvat rakenteelliset muutokset ja kehitykset vaativat uusien taitojen ja menettelytapojen kehittämistä. Tällaisen muutoksen keskellä, organisaation kasvuorientoituminen riippuu organisaatiossa työskentelevän henkilön havainnoista ja tulkinnoista työstä ja työympäristöstä. Organisaation kasvuorientaation kannalta tärkeimmät osatekijät ovat johdon tuki ja kannustus, työn palkitsevuus, ryhmän toimintakyky ja työn aiheuttama stressi (Ruohotie 2000: 50-51.) Ammattiuramalleja hyödyntämällä organisaatiolla voi olla mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti näihin tekijöihin.

Organisaation tarjoama kasvuorientoitunut työympäristö vaikuttaa yksilölliseen kehitykseen. Mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhön kannustavat kehittymään uralla, kun taas yksitoikkoisuus saa päinvastaisen reaktion aikaiseksi. Organisaatio voi vaikuttaa positiivisesti työntekijän henkilökohtaiseen kasvutarpeeseen muotoilemalla työtä sopivan haasteelliseksi, antamalla enemmän vastuusta ja lisäämällä toimintavapautta (Ruohotie 2000: 53.)

4.2 Tukea ammatilliseen kasvuun

Ammatillisen kasvun kehittämisessä työympäristöllä on keskeinen rooli. On todettu, että ihminen pyrkii kehittymään, jos ympäristö tarjoaa siihen mahdollisuuksia, tukea ja haasteita. Yksi tehokkain kehittämistoiminta tunnuspiiteitä on toiminta, joka vahvistaa henkilön sisäistä motivaatiota ja lisäksi ylläpitää ja lisää ammatillista kompetenssia. Sisäinen motivaatio voi johtaa innovatiivisempaan työympäristöön, jossa oppimistavoitteet kannustavat henkilöä oman pätevyyden lisäämiseen ja uuden tiedon ja taidon hallitsemiseen. Kehitys- ja kasvuorientoituneet organisaatiot pyrkivät parhaansa mukaan luomaan henkilöstöä motivoivan ilmapiirin. Radha (2012) mukaan yksi tapa tukea työntekijän ammatillista kasvua on korostaa uusia oppimistavoitteita, jotka täsmentävät uuden oppimista ja pätevoitymistä. Työn vapaus, riittävät resurssit, tuki ja kannustus, riittävä aika-tila, ympäristön tarjoamat haasteet ja siihen kohdistuvat paineet ovat ominaisuuksia, jotka organisaation sisällä luovat rohkaisevan ympäristön innovatiivisuuteen. Kasvuorientoitunut, virheitä salliva organisaatio tukee henkilöstön riskinottoa, jolloin uusien ideoiden soveltaminen omaan työhön sujuu helpommin. (Ruohotie 2000: 57.)

Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on ensiarvoisen tärkeää, kun puhutaan kehittymisestä. Sen tarkoituksena on toimia motivaattorina, jotta voitaisiin lisätä uusia korkeampia tavoitteita. Se auttaa tunnistamaan virheitä ja helpottaa oppimista. Mitä spesifiempi palaute, sitä tehokkaampi sen vaikutus on. Palautteessa on myös omat riskinsä. Joillekin se voi olla negatiivista ja omien heikkouksien paljastamista. Ihmiset, jotka eniten tarvitsevat palautetta ovat niitä, jotka vähiten sitä itsenäisesti hakevat. Toisaalta ne, joilla on korkea kehittymisen halu, hakevat helpommin palautetta. Palautetta on hyvä saada monesta eri lähteestä, kuten kollegoilta, asiakkailta tai ylemmältä johdolta. Eri lähteet tarjoavat omat näkemyksensä ja mielipiteensä henkilön työpanoksesta ja suoriutumisesta. Omaa ammatillista kasvua miettiessään, ihmisen on oltava avoin monenlaiseen palautteeseen ja opittava hyödyntämään saamaansa kritiikkiä taitojensa kehittämisestä. (Ruohotie 2000: 62-63.)

Myös WFOT:n minimistandardien tarkoitukset tukevat ammatillisen kasvun kehittymistä. Minimistandardeissa on ollut kolme tarkoitusta, nämä ovat yhteiskunnallinen, ammatillinen ja opetuksellinen tarkoitus. Nyt myös vuoden 2016 versiossa on huomioitu neljäs, eettinen tarkoitus. Tarkoituksenmukaisen toimintaterapian toteutumiseksi minimistandardit määrittelevät toimintaterapeutille olennaiset tiedot, taidot ja asenteet. Toimintaterapiakoulutusta ohjaa ainutlaatuinen filosofinen ymmärrys toiminnasta, joka koostuu niin

paikallisista erityispiirteistä kuin kansainvälisistä vallitsevista konsensuksista. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 5-9, 22.)

Yhteiskunnallisena tarkoituksena on tehdä toimintaterapiaa enemmän näkyväksi, jotta sen hyöty ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin tunnustetaan laajasti. Koulutuksen on tarkoitus valmistaa toimintaterapeutit tukemaan väestön hyvinvointia niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin. Toimintaterapiassa pyritään toiminnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja mahdollistamaan asiakkaan sosiaalinen ja yhteiskunnallinen osallistuminen toimintakyvyn haasteista huolimatta. Toimintaterapeuttien odotetaan toimivan aktiivisessa vuorovaikutuksessa erilaisten yhdistysten ja muiden tahojen kanssa, jonka tarkoituksena luoda uudenlaisia ja kehittää jo olemassa olevia palveluita niille yksilöille ja yhteisöille, joilla on haasteita. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 11.)

Minimistandardien *ammattillinen tarkoitus* on edistää työelämään saapuvien toimintaterapeuttien johdonmukaista ja laadukasta työtä. Minimistandardeilla voidaan vahvistaa toimintaterapeuttiyhteisöjä maailmanlaajuisesti kehittämällä jaettua ymmärrystä, kokemusta sekä yhteistä kieltä toimintaterapeuttikoulutusten kesken. Toimintaan ja toimintaterapiaan liittyvän kansainvälisen tutkimuksen edistäminen. Tavoitteena on edistää toimintaan ja toimintaterapiaan liittyvää kansainvälistä tutkimusta sekä täyttää yhteiskunnan odotukset laadukkaista sosiaali- ja terveystalvveluista. Minimistandardit tekevät koulutettujen toimintaterapeuttien työskentelystä muissa maissa helpompaa, koska koulutukset ovat yhtenäisiä. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 11-12.)

Koulutuksellinen tarkoitus taas ohjaa uusien toimintaterapian koulutusohjelmien suunnittelua. Tarkoituksena on tukea toimintaterapiakoulutuksen kehittymistä korkeammilla koulutustasoilla. Minimistandardit tarjoavat perustason, jonka perusteella tarkkaillaan täyttävätkö koulutusohjelmat vaadittavan tason. Itse- ja vertaisarviointeja hyödyntämällä kehitetään olemassa olevien koulutusohjelmien laatua. Valmistuneilta toimintaterapeuteilta vaaditaan viestintä- ja informaatioteknologian osaamista, jotta pääsy tietokantoihin ja uusimpiin tutkimustietoihin olisi mahdollista. Samalla heiltä odotetaan sitoutumista elinikäiseen kehittymiseen ja oppimiseen. © WFOT. Reproduced with permission. (Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016: 12.)

5 Ammattiuramalli

Ammattiuramalli on parhaimmillaan väline, jolla arvioidaan ja edistetään henkilöstön osaamista sekä tuetaan asiakaslähtöistä kuntoutusta. Ammattiuramalli edistää oivallistavalla tavalla ammatillista kasvua aloittelijasta asiantuntijaksi. Suomessa on jo vuosia käytetty sairaanhoitajille kehitettyä ammattiuramallia, Aura-mallia, joka perustuu hoitotieteen professori Patricia Bennerin luomaan ”Novice to Expert” -viitekehikseen (Kienokoski 2012: 23, 54). Bennerin malli puolestaan perustuu Dreyfusin taitojenhankkimismalliin, jonka ovat kehittäneet matemaatikko ja systeemanalyysien asiantuntija Stuart Dreyfus ja filosofi Hubert Dreyfus vuonna 1980. Dreyfusin malli kehitettiin tutkimuksen pohjalta, jonka kohderyhmänä oli lentäjiä sekä shakinpelaajia. Dreyfusin mallin pääperiaatteena on näkemys siitä, että kehittäessään ja hankkiessaan taitojaan, henkilö etenee viidessä vaiheessa: noviisi, edistynyt aloittelija, pätevä, taitava ja asiantuntija. Nämä viisi vaihetta kuuluvat myös Bennerin malliin. (Benner 1993: 28.)

Myös muualla maailmassa, kuten esimerkiksi Australiassa puolestaan on käytössä Continuing Professional Development (CPD) -menetelmä, joka toimii interaktiivisena prosessina, jonka tarkoituksena on ylläpitää sekä kehittää toimintaterapeuttien osaamista ja ammattitaitoa koko uran ajan. (Occupational Therapy Board of Australia n.d.: 1). Myös TOlura:a voidaan käyttää tulevaisuudessa osaamisen mittaamiselle sekä urakehityksen tukena. Tällä hetkellä HUS:ssa toimintaterapeuttien pätevyyttä arvioidaan ilman virallisesti määriteltyä tietoa siitä mitä erityisosaamista toimintaterapeuttien työssä etene- miseksi spesifisti vaaditaan.

5.1 Ammattiuramallit HUS:ssa

HUS:ssa käytössä oleva Aura-malli on sairaanhoitajien oma ammattiuramalli osaamisen ja työuran edistämiseksi. Aura-mallissa toistuu samat portaat kuin muissakin ammattiuramalleissa, eli perehtyvän, suoriutuvan, pätevän, taitavan sekä kliinisen asiantuntijan tasot. Jokaisella portaikolla on omat ominaispiirteensä. Perehtyvään tasoon kuuluu luonnollisesti perehdytys, mutta myös perehdytyksen väli- ja loppukeskustelu sekä tarvittavat koulutukset. Tällä tavoin varmistetaan osaaminen. Suoriutuvalla tasolla tulee syventäviä perehdytyksiä ja koulutuksia. Opiskelijaohjaus ja mentorointi alkavat yleensä tässä vaiheessa tai viimeistään pätevälle tasolle siirtyessä. Pätevällä tasolla tehdään perehdytystä ja vastuualueet kasvavat. Aura-mallissa taitavalle tasolle vaaditaan viiden vuoden

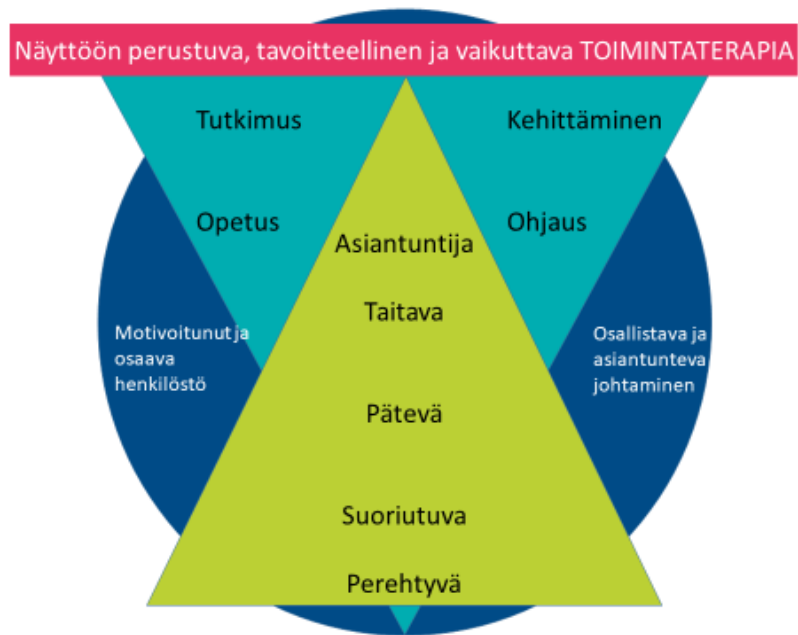
tehohoitokokemus, jonka jälkeen työnantaja päättää kuka siirtyy vuoden kestäväan koulutukseen. Kliinisen asiantuntijan tasolla vaaditaan laaja-alaisen kokemuksen lisäksi maisterin tutkinto. Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä osaamisen arviointi ovat osa jatkuvaa prosessia ja kuuluu jokaiselle portaikolle. (Marjamaa 2019: 5.)

Myös HUSin muilla ammattialoilla on omia ammattiuramalleja sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, kuten fysioterapeuteilla (Faura), laboratoriohoitajilla (Laura), röntgenhoitajilla (Raura) sekä pian valmistuva lähi- ja perushoitajien Taura. Jokainen näistä ammattiuramalleista pohjautuu Bennerin viitekehykseen.

5.2 Toimintaterapeuttien oma ammattiuramalli (TOLura)

TOLura-ammattiuramalli on kehitysvaiheessa, eikä sitä ole vielä hyväksytetty HUS organisaatiossa hoitotyön johtoryhmässä. Kaikki TOLura:an liittyvät viittaukset sekä erityisesti osaamiskuvaukset ovat luonnosversioita. TOLura:n on tarkoitus valmistua kesään 2020 mennessä. TOLura:a kirjoittava työryhmä on antanut luvan käyttää toistaiseksi julkaisematonta materiaalia tässä opinnäytetyössä.

HUS pyrkii olemaan erikoissairaanhoidon edelläkävijä, jonka tavoitteena on olla maailmanlaajuisesti verrattuna korkeatasoinen ja uutta tietoa tuottava sairaalaorganisaatio. HUS pitää tärkeänä työntekijöidensä ammatillisen osaamisen kehittämistä ja ammattiuramalli tukee tätä mahdollisuutta oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, tuomalla työntekijöilleen selkeän polun uralla etenemisen mahdollisuuksista. (Ask & Honka & Mattsson & Repo 2019.) Davis & Bordierin (1987) tutkimuksen mukaan, organisaation tuen, koulutuksen ja etenemismahdollisuuksien puute nähtiin työtyytyväisyyden laskuna. Tämä on juuri se asia, mihin TOLura pyrkii vaikuttamaan. TOLura:n tarkoituksena on toimia käytännön työvälineenä, jolla voidaan arvioida ja edistää henkilöstön osaamista ja siten tuottaa asiakaslähtoisempää ja laadukkaampaa toimintaterapiapalvelua. TOLura:ssa eteneminen tapahtuu portaikolta toiselle siirtymällä. Työnkuvan ja työtehtävien vaativuustason muutokset sekä työroolin vaihtuminen on osa prosessia. TOLura:ssa on viisi osaamistasoa, perehtyvä, suoriutuva, pätevä, taitava ja kliininen asiantuntija. (Ask ym. 2019.)

Kuvio 1. Luonnos Toimintaterapeuttien ammattiuramallin portaikosta (Ask ym. 2019).

Kuvio 1 havainnollistaa ammattiuramallin mukaista polkua ja miten tietyt teemat nousevat keskeisiksi asioiksi uralla etenemisen myötä. Kuvio on luonnosvaiheessa olevasta TOLura:sta.

TOLura:n osaamiskuvaukset

Perehtyvä toimintaterapeutti on nykyisen työtehtävänsä alkuvaiheessa. Hän voi olla työyksikköä vaihtava toimintaterapeutti, laajemman kokemuksen omaava, mutta työhön palaava tai työuransa juuri aloittanut toimintaterapeutti. Häneltä odotetaan ammatillisia perustaitoja ja ammattiaan koskevan lainsäädännön tuntemista, sekä toimintaterapian eettisten ohjeiden mukaista työskentelyä. Hän käyttää tietojään ja taitojaan soveltaen niitä työtehtävissään, perehdyttäjän avustuksella. Toimintaterapianimikkeistö ja kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus ICF ohjaa toimintaterapeutin työtä. (Ask ym. 2019.)

Perehtyvä toimintaterapeutti käy yksikkökohtaiset perehdytysohjelmat, joita työnantaja edellyttää. Nämä perehdytysohjelmat liittyvät organisaation tavoitteisiin ja sitä ohjaaviin periaatteisiin, jotka liittyvät työturvallisuuteen, työnantajan ja työntekijöiden oikeuksiin ja

velvollisuuksiin sekä työyhteisötaitoihin. Työyhteisötaitojen kehittymistä tarkastellaan perehdyttäjän tai esimiehen kanssa ja työn kliiniseen sisältöön perehdytään pätevän tai taitavan tason toimintaterapeutin kanssa. (Ask ym. 2019.)

Suoriutuva toimintaterapeutti on jo perehtynyt työtehtäviinsä, hän kykenee kliiniseen päättelyyn ja on omaksunut työhönsä liittyviä teoreettisia viitekehyksiä. Opiskelijaohjaus on osa suoriutuvan toimintaterapeutin työtä. Erikoisalakohtaisen osaamiseen syventyminen lisäkoulutuksilla on alkanut ja niin suullinen kuin kirjallinenkin raportointi on ammatillisesti sujuvampaa. (Ask ym. 2019.)

Pätevä toimintaterapeutti hahmottaa työn laaja-alaisena kokonaisuutena ottaen organisaation strategian huomioon. Hän kykenee toimimaan moniammatillisissa työryhmissä asiantuntijana, sillä hän omaa vahvan ammatillisen tietoperustan ja hallitsee ammattiin kuuluvat tehtäväalueet. Toimintakyvyn tutkimukset ja terapiaprosessit toteutuvat näyttöön perustuvaa tietoa käyttäen ja toimintaterapeutti käyttää vahvaa kliinistä harkintaa. Hän on aktiivinen työyhteisönsä kehittämisessä ja hän voi toimia mentorina työtovereilleen. (Ask ym. 2019.)

Taitavalla toimintaterapeutilla on pitkä oman alan työkokemus, jota hän on vahvistanut laajasti lisäkoulutuksilla, kuten ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) kautta. Hänellä on laaja-alainen erikoissairaanhoidon edellyttämä ammattipätevyys ja syvälinen osaaminen omalla erikoisalallaan toimintaterapiassa. Hän päivittää omaa erityisosaamistaan hakemalla itsenäisesti alan viimeisintä tutkimustietoa. Hän käyttää tutkittua tietoa toimintaterapian ja kuntoutusalan kehittämiseen. Hän toimii konsulttina ja kouluttajana laajemmassa kontekstissa. (Ask ym. 2019.)

Kliininen asiantuntija toimii korkeimmilla organisaatiotasoilla. Toiminnan laadun varmistaminen, organisaation strategisten tavoitteiden saavuttaminen ja henkilökunnan osaamisen varmistaminen kuuluvat työtehtäviin. Hän toimii organisaatiossa kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana sekä kansallisen ja kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä. Siirtyminen asiantuntijatoimintaterapeutin tasolta kliinisen asiantuntijan tasolle edellyttää lisäkoulutusta ja perustuu yksilöllisiin ammatillisiin tavoitteisiin ja organisaation tarpeisiin. Kliininen asiantuntija kehittää toimintaterapiaa organisaation sisällä, yhdistäen monipuolisesti eri tieteen aloja, laaja-alaisella toimintaterapian asiantuntemuksella. (Ask ym. 2019.)

TOLura:n osaamiskuvauksista on nähtävissä selkeitä yhtäläisyyksiä WFOT:n minimistandardeihin sekä ENOTHE:n osaamiskuvauksiin. TOLura tarjoaa selkeän urapolun ja näkymän siitä, minkälaista pätevyyttä ja osaamista uralla eteneminen vaatii.

6 Menetelmä

6.1 Tutkimusmenetelmät ja strategiat

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä oli kvantitatiivinen menetelmä ja se toteutettiin kyselynä, jolla kerättiin primaarista aineistoa HUSin toimintaterapeuteilta. Primaarisella aineistolla tarkoitetaan tietoa, joka on kerätty juuri kyseistä tutkimusta varten. Kvantitatiivisella, eli määrällisellä tutkimuksella vastataan esimerkiksi kysymyksiin mikä, missä ja kuinka paljon? Määrällinen tutkimus on kooltaan suurehko ja kuvaa ilmiötä numeerisesti. (Heikkilä 2014: 13, 15.)

6.2 Toteutus

Opinnäytetyö aloitettiin tekemällä opinnäytetyösuunnitelma kevään ja kesän 2019 aikana. Suunnitelmavaiheessa tehtiin tiivistä yhteistyötä TOLura -työryhmän kanssa. Metropolian opinnäytetöistä vastaavien henkilöiden hyväksytyä suunnitelma, haettiin tutkimuslupaa HUS tutkijan työpöytä -tietojärjestelmän kautta. Tutkimuslupia odotellessa keskityttiin kyselylomakkeen viimeistelyyn. Tutkimuslupien myönnettyä siirryttiin aineiston keruuseen. Aineiston analysointi tapahtui kevään 2020 aikana.

Kysely tehtiin internetkyselynä. Kyselyn kysymykset muodostettiin taustamuuttujista ja väittämistä. Väittämät olivat luotu TOLura:n osaamiskuvausten perusteella. Väittämässä kiinnitettiin huomiota siihen, että jokainen osaamistaso oli edustettuna. Aineiston keruuväline luotiin Metropolian E-lomake -ohjelman avulla. Metropolian tietosuoja- ja tietoturvallisuuspolitiikan mukaan palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan toiminnassaan Suomen lainsäädäntöä ja Euroopan Unionin yleistä General Data Protection Regulation (GDPR) -tietosuoja-asetusta (Metropolia 2019). Kerätty tutkimustieto säilytettiin palveluntuottajan palvelimella niin kauan, kunnes aineisto oli käsitelty. Tämän jälkeen aineisto siirrettiin pois palvelimelta ja säilytettiin 12 kuukautta henkilökohtaisella pilvipalvelimella, joka on suojattu salasanalla.

Internetkyselyn hyödyt olivat siinä, että kysely osoitettiin kohderyhmälle helposti ja nopeasti. Lisäksi valmiiksi digitaalisessa muodossa oleva aineisto on helpommin analysoitavissa. (Heikkilä 2014: 18, 67.) Tekemällä nimettömän internetkyselyn vältyttiin suurimmilta henkilötietosuojalakien tuomilta haasteilta.

Kyselyn kohderyhmänä olivat HUSin Psykiatrian tulosityksikön sekä Sisätaudit ja kuntoutus -tulosityksikön toimintaterapeutit, joita oli yhteensä 124. Vastauksia tuli 59 (47,5%). Tiedote sekä internetkyselyn vastauslinkki välitettiin TOLura:a kirjoittavalle työryhmälle. Työryhmä välitti nämä tulosityksiköiden vastaaville toimintaterapeuteille, jotka puolestaan välittivät nämä kohderyhmälle. Vastaukset tallentuivat anonyymisti järjestelmään. Tällä tavoin meidän ei tarvinnut käsitellä vastaajien henkilötietoja, kuten sähköpostiosoitteita, millään tavalla.

Kohderyhmälle lähetettävän tiedotteen (Liite 1) keskeinen sisältö koostui tutkimuksen ja tutkijoiden nimistä, pyynnöstä osallistua tutkimukseen, tutkimuksen taustoista, tarkoituksesta sekä käytettävistä menetelmistä ja tutkimuksen toteuttajien yhteystiedoista. Tiedote sisälsi tutkimuksen hyödyt, haitat, riskit ja tietoa tutkimustietojen luottamuksellisuudesta. Tiedotteen mukana oli liitteenä tiivistelmä TOLura:n osaamiskuvauksista (6.2).

Internetkyselyn virallinen linkki lähetettiin sähköpostitse HUSin yhteyshenkilöille sunnuntaina 1.3.2020 ja heitä pyydettiin välittämään linkki kohderyhmälle maanantain 2.3.2020 aikana. Vastauslomake oli ajastettu päätymään 11.3.2020 klo 07.00. Vastausaikaa varattiin siis yhteensä noin kymmenen päivää. Yhteyshenkilöitä pyydettiin välittämään muistutusviesti maanantaina 9.3.2020.

7 Tutkimustulokset

Internetkyselyn linkki lähetettiin 124 toimintaterapeutille, joista 59 vastasi. Vastausprosentti oli 47,5%. Kyselylomakkeessa oli 41 kysymystä, joilla kartoitettiin vastaajien taustoja, osaamista ja pätevyyttä. Taustoja selvitettiin 12 kysymyksellä. Osaamiseen ja pätevyyteen liittyviä väittämiä oli 28, jotka oli luotu TOLura:n osaamiskuvausten pohjalta. Vastausskaalaksi oli annettu 0-10, nollan ollessa ”ei/en ollenkaan” ja kymmenen ollessa ”erinomaisesti”, ”erittäin hyvä/suunnitelmallista/itsenäistä/vahvasti” ja ”jatkuvasti”.

Analyysivaiheessa osaamista ja pätevyyttä mittaavat väittämät jaettiin neljään eri teemaan, jotka olivat tiedot, taidot, oma toiminta ja kehittämisorientaatio. *Tiedot* pitivät sisällään viisi, *taidot* kymmenen, *oma toiminta* neljä ja *kehittämisorientaatio* kahdeksan väittämää.

7.1 Aineiston analysointi

Kyselyn aineisto analysoitiin määrällisin menetelmin ja IBM SPSS Statistics versio 26.-ohjelman avulla. Analyysiprosessin alussa tarkasteltiin vastaajien taustamuuttujia tunnuslukuja käyttäen. Analyysissä käytettiin yleisimpiä tunnuslukuja, joita ovat sijaintiluvut ja hajontaluvut. Sijaintiluvuilla tarkoitetaan lukuja, joilla voidaan kuvailla jakauman sijaintia. Näitä ovat keskiarvo, moodi ja mediaani. Hajontaluvuilla pyritään kuvailemaan kuinka erillään muuttujista tehdyt mittaukset ovat. Hajontalukuja ovat vaihteluväli, kvartaaliväli, keski poikkeama, keskihajonta, varianssi, variaatiokerroin ja keskiarvon keskivirhe. Sijaintia kuvaamaan käytettiin keskiarvoa ja hajontaa kuvailtiin vaihteluvälillä ja keskihajonnalla. Vaihteluväli kuvaillaan antamalla suurin (maximum) ja pienin (minimum) havaintoarvo. Keskihajonta, eli standardipoikkeama (standard deviation) on käytetyin mitta, joka keskihajonta kertoo miten kaukana havainnot ovat keskimäärin saadusta keskiarvosta. (Heikkilä 2014: 82-88; Tilastokeskus n.d.)

Osaamiseen ja pätevyyteen liittyvät väittämät analysoitiin tunnuslukuja käyttäen. Eri teemoihin (tieto, taito, oma toiminta, kehittämisorientaatio) kuuluvien väittämien keskiarvot ja hajonnat laskettiin ensin koko vastaajaryhmästä. Sen jälkeen vastaajat jaettiin TOlura:n mukaisesti pätevyystasoryhmiin ja tunnusluvut laskettiin uudestaan ryhmittäin. Tunnuslukujen analyysin jälkeen aineistosta tehtiin korrelaatioanalyysi. Analyysissä kartoitettiin TOluran mukaisten pätevyystasoryhmien ja väittämien välistä riippuvuutta Pearsonin korrelaatiokertoimella (r).

Korrelaatiolla tarkoitetaan muuttujien välisen riippuvuuden astetta. Korrelaatiokertoimissa luvut vaihtelevat $-1:n$ ja $+1:n$ välillä, etumerkin kertoessa riippuvuuden välisen suunnan. 0 arvo puolestaan kertoo, ettei lineaarista riippuvuutta ole.

Analyysissä käytettiin Studentin t -testiä. T -testillä selvitetään ryhmien välisten keskiarvoerojen tilastollinen merkitsevyys. (Heikkilä 2014: 23.) Väittämien analyysissä vertailtiin

tasolle 2 (suoriutuva) ja tasolle 4 (taitava) itsensä sijoittaneiden vastaajien keskiarvoeroja. T-testissä (Liite 3, Taulukot 18-21) on tarkasteltu myös t-testimuuttujan arvoa ($t=-3000$) ja vapausastelukua ($df=28$). Osassa analyysia tämä on ilmaistu ”($t(28) = -3,000$)”.

Merkitsevyytasolla pyritään kuvaamaan tilastollista merkitsevyyttä, antamalla tuloksille p-arvo. P-arvo kuvaa tulosten sattuman todennäköisyyttä. Yleisimpiä merkitsevyytasoja ovat $< 0,05$ (tilastollisesti melkein merkitsevä), $< 0,01$ (tilastollisesti merkitsevä) ja $< 0,001$ (tilastollisesti erittäin merkitsevä). Esimerkiksi vertailtaessa vastaajien alan teoreettisten viitekehysten tuntemusta (Taulukko 6) heidän arvioituun pätevyystasoonsa, p-arvoksi saatiin 0,092, jonka perusteella tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tämä tarkoittaa sitä, että muuttujien välinen korrelaatio voi selittyä sattumalla. (Holopainen & Pulkkinen 1999: 91; Tilastokeskus n.d.)

7.2 Taustamuuttajat

Vastaajien taustatietoja kartoitettiin kysymällä ikää, valmistumisvuotta, koulutustaustaa, työkokemusta sekä niin toimintaterapian kuin oman erikoisalansa lisäkoulutusten määrää. Sukupuoli jätettiin kysymättä, koska kohderyhmän selkeä toispuoleinen jakaantuminen oli ennalta tiedossa. Huomattava enemmistö kohderyhmästä koostuu naispuolisista henkilöistä, joten miespuolisten vastaajien anonymiteetti olisi ollut vaarassa.

Ikä

Vastaajat ($N=59$) olivat iältään keskimäärin 43 vuotta, nuorin 24 ($N=1$) ja vanhin 62 ($N=2$) vuotta. Keskihajonta oli 11 vuotta.

Valmistumisvuosi

Vastaajat olivat valmistuneet vuosien 1985 ($N=2$) ja 2018 ($N=4$) välillä. Valmistumisvuoden keskiarvo oli 2006 ja keskihajonta 9,6.

Työkokemus

Vastaajien ($N=58$) työkokemusta kartoitettiin kysymällä työvuosia erikseen toimintaterapeutina, HUSin alaisuudessa ja nykyisessä työtehtävässään. Vastaajien työkokemus

toimintaterapeutteina oli keskimäärin 12 vuotta. Yksi vastaajista oli työskennellyt toimintaterapeuttina alle vuoden. Kolmella vastaajalla oli työvuosia kertynyt 30 tai enemmän. Keskihajonta oli 9,1.

HUSin alaisuudessa työvuosia vastaajien (N=57) kesken oli keskimäärin kertynyt 10. Kaksi vastaajista oli työskennellyt HUSissa alle vuoden ja kaksi 30 vuotta tai enemmän. Keskihajonta oli 8,3.

Nykyisessä työtehtävässään vastaajien (N=57) lyhyin työskentelyaika oli alle vuoden (N=11) ja pisin yli 30 vuotta (N=2). Keskimääräinen työskentelyaika oli 7 vuotta ja keskihajonta 7,9.

76%:lla vastaajista (N=56) oli vakituinen työsuhde. 17%:lla oli määräaikainen työsuhde ja yhdellä vastaajista osa-aikainen.

Lisäkoulutus

Toimintaterapeuteilta kysyttiin myös, olivatko he suorittaneet toimintaterapeutin tutkinnon lisäksi jonkin yliopisto- tai ylempään AMK –tasoisin tutkinnon. Tähän kysymykseen vastasi 58 tutkittavista. 47 (80%) eivät olleet suorittaneet muita tutkintoja. 11 (19%) vastaajaa vastasivat kyllä. ”Kyllä” vastanneista seitsemällä (82%) oli maisteritason tutkinto, toimintaterapeutin tutkinnon lisäksi.

Toimintaterapiaan ja omaan erikoisalaan liittyviä lisäkoulutuksia selvitettiin ensin jakamalla koulutukset suppeampiin (alle kolme päivää kestäneisiin) ja laajempiin (yli kolme päivää kestäneisiin) koulutuksiin. Yhteensä lisäkoulutuskysymyksiä muodostui neljä. Näihin neljään lisäkoulutuskysymykseen olivat vastanneet kaikki (N=) 59. Vastaukset jaettiin (Taulukot 2 ja 3) viiteen osaan, jotka olivat ei yhtään (0), 1-3, 4-6 ja 7-9 kappaletta sekä 10 tai enemmän (+10).

Toimintaterapiaan (Taulukko 1) liittyviä, alle kolme päivää kestäneitä lisäkoulutuksia oli keskimäärin 6. Vastaajista 10 (17%) ei ollut käynyt yhtäkään toimintaterapiaan liittyviä suppeampia lisäkoulutuksia. Vastaajista 28 (48%) oli käynyt 10 tai enemmän. Toimintaterapiaan liittyviä, yli kolme päivää kestäneitä lisäkoulutuksia oli keskimäärin 1,7. Vas-

taajista 29 (49%) ei ollut käynyt yhtäkään toimintaterapiaan liittyviä laajempia lisäkoulutuksia. Neljä (7%) vastaajaa oli käynyt 10 tai enemmän toimintaterapiaan liittyviä laajempia lisäkoulutuksia.

Taulukko 1. Vastaajien (N=59) toimintaterapiaan liittyvien lisäkoulutusten määrä.

N=59	Keski-arvo	Keski-hajonta	Ei yhtään	1-3 kpl	4-6 kpl	7-9 kpl	10 tai enemmän
Suppeammat lisäkoulutukset	6,42	4,0	16,9% N=10	11,9% N=7	16,9% N=10	6,8% N=4	47,5% N=28
Laajemmat lisäkoulutukset	1,68	2,8	49,2% N=29	33,9% N=20	8,5% N=5	1,7% N=1	6,8% N=4

Toimintaterapiaan (Liite 3, Taulukko 17) liittyvien lisäkoulutusten korrelaatio suhteessa itsearvioituun pätevyystasoon ei ollut tilastollisesti merkitsevää (suppeammat lisäkoulutukset $r=0,102$, $p=0,455$, $N=56$, laajemmat lisäkoulutukset $r=0,209$, $p=0,123$, $N=56$). Tämä korrelaatiotesti toteutettiin suoriutuvalle, pätevälle ja taitavalle (2-4) tasolle itsensä sijoittaneiden kesken.

Omaan erikoisalaan (Taulukko 2) liittyviä, alle kolme päivää kestäneitä lisäkoulutuksia oli keskimäärin 5. Vastaajista 13 (22%) ei ollut käynyt lainkaan omaan erikoisalaan liittyviä suppeampia lisäkoulutuksia. Vastaajista 22 (37%) oli käynyt 10 tai enemmän omaan erikoisalaan liittyviä suppeampia lisäkoulutuksia. Omaan erikoisalaan liittyviä, yli kolme päivää kestäneitä lisäkoulutuksia oli keskimäärin 1,9. Vastaajista 27 (46%) ei ollut käynyt lainkaan omaan erikoisalaan liittyviä laajempia lisäkoulutuksia. Vastaajista kolme (5%) olivat käyneet 10 tai enemmän omaan erikoisalaan liittyviä, yli kolme päivää kestäneitä lisäkoulutuksia.

Taulukko 2. Vastaajien (N=59) omaan erikoisalaan liittyvien lisäkoulutusten määrä.

N=59	Keski-arvo	Keski-hajonta	Ei yhtään	1-3 kpl	4-6 kpl	7-9 kpl	10 tai enemmän
Suppeammat lisäkoulutukset	5,08	4,2	22,0% N=13	25,5% N=15	13,6% N=8	1,7% N=1	37,3% N=22
Laajemmat lisäkoulutukset	1,85	2,7	45,8% N=27	33,9% N=20	10,2% N=6	5,1% N=3	5,1% N=3

Omaan erikoisalaan liittyvien suppeampien lisäkoulutusten korrelaatio suhteessa itsearvioituun pätevyystasoon oli tilastollisesti erittäin merkitsevää ($r=0,422$, $p=0,001$, $N=56$). Laajemmat lisäkoulutukset korreloivat myös tilastollisesti merkitsevällä tasolla ($r=0,282$,

$p=0,036$, $N=56$). Tämä korrelaatiotesti (Liite 3, Taulukko 17) toteutettiin suoriutuvalle, pätevälle ja taitavalle (2-4) tasolle itsensä sijoittaneiden kesken.

Vastaajien arvio omasta pätevyystasostaan TOLura:n portaikolla

Vastaajilta kysyttiin heidän omaa arviotaan ammatillisesta pätevyydestä TOLura:n mukaisella portaikolla. Vastausvaihtoehdot olivat suoraan TOLura:n osaamiskuvauksen mukaisia: alimmalla portaalla perehtyvä, seuraavana suoriutuva, kolmantena pätevä ja neljäntenä taitava toimintaterapeutti. Korkeimmalla portaalla on toimintaterapian kliininen asiantuntija. Vastaajille oli lähetetty aikaisemmin tiedote tutkimuksesta, joka sisälsi myös tiivistelmän TOLura:n osaamiskuvauksista portaineen. Kyselyyn osallistuneista 57 (96,6%) vastasi tähän kysymykseen omasta ammatillisesta pätevyydestä. Vain yksi (1,7%) vastaaja sijoitti itsensä alimmalle eli perehtyvän toimintaterapeutin portaalle, 15,3% ($N=9$) sijoitti itsensä suoriutuvan toimintaterapeutin portaalle, 42,4% ($N=25$) sijoitti itsensä pätevän toimintaterapeutin portaalle ja 37,3% ($N=22$) sijoitti itsensä taitavan toimintaterapeutin portaalle. Yksikään vastaajista ei sijoittanut itseään korkeimmalle eli kliinisen asiantuntijan portaalle.

Taulukko 3. Vastaajien ($N=57$) arvio omasta pätevyystasostaan TOLura:n portaikolla.

TOLura-portaikko	%	N
Perehtyvä	1,7	1
Suoriutuva	15,3	9
Pätevä	42,4	25
Taitava	37,3	22
Kliininen asiantuntija	0	0
Ei vastausta	3,4	2
Yhteensä	100	59

Tarkasteltaessa taustamuuttujia suhteessa vastaajien arvioimaan pätevyystasoon, todettiin mm. iän ($r=0,502$, $p=0,000$, $N=56$) ja toimintaterapeutina saadun työkokemuksen ($r=0,543$, $p=0,000$, $N=55$) korreloivan positiivisesti tilastollisesti erittäin merkitsevällä tasolla. Tämä korrelaatiotesti (Liite 3, Taulukko 17) toteutettiin suoriutuvalle, pätevälle ja taitavalle (2-4) tasolle itsensä sijoittaneiden kesken.

7.3 Tietoteemaan liittyvä arviointi

Vastaajien osaamista ja pätevyyttä mittaavat väittämät jaettiin neljään eri teemaan, jotka olivat tiedot, taidot, oma toiminta ja kehittämisorientaatio. Tietoteema piti sisällään viisi, tietoteema kymmenen, oma toiminta -teema neljä ja kehittämisorientaatioteema kahdeksan väittämää.

Tietoteemaa kartoitettiin viidellä väittämällä, jotka mittasivat vastaajien omaa arviota mm. teoreettisten viitekehysten tuntemisesta, ammatillisesta tietoperustasta ja tiedollisista valmiuksista. Taulukossa 4 on kaikkien vastaajien keskiarvot, keskihajonta, pienin arvo (min), suurin arvo (max) sekä vastaajien määrä (N).

Taulukko 4. Vastaajien (N=59) arvio omista tietoteemaan liittyvistä väittämistä.

Tietoteema, väittämät	Keskiarvo (ka)	Keskihajonta (kh)	Min	Max	N
Minulla on kokemukselliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	8,32	1,5	4	10	57
Minulla on tiedolliset valmiudet suoriutua muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	8,22	1,3	5	10	58
Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan	8,02	1,4	4	10	58
Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä	7,86	1,3	4	10	58
Minulla on työtehtävääni tarvittavaa todellista substanssiosaamista, eli laaja-alainen toimintaterapian asiantuntemus	7,38	2,0	1	10	58

Taulukossa 5 on samat tunnusluvut ilmaistuna pätevyystasojen mukaisesti. Vastausvaihtoehdoissa oli mukana toimintaterapian kliininen asiantuntija (korkein aste), mutta yksikään ei ollut sijoittanut itseään tähän. Perehtyväksi toimintaterapeutiksi (matalin aste) sijoitti itsensä vain yksi. Yksi vastaajista on vastannut koko lomakkeessa ainoastaan viimeiseen kysymykseen, joka koski omaa arvioitua pätevyystasoa.

Taulukko 5. Tietoteemaan liittyvien väittämien keskiarvo ja -hajontalukuja vastaajien (N=57) itsearvioitun pätevyystason mukaan jaoteltuna.

Tietoteema, väittämät	Perehtyvä N=1		Suoriutuva N=9		Pätevä N=25		Taitava N=21	
	ka	kh	ka	kh	ka	kh	ka	kh

Minulla on kokemukselliset valmiudet suoritua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	10,00	-	6,33	1,3	8,28	1,4	9,05 N=20	0,7
Minulla on tiedolliset valmiudet suoritua muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	9,00	-	7,00	1,0	8,00	1,4	8,81	0,8
Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan	8,00	-	6,00	1,1	7,92	1,0	8,95	0,8
Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä	9,00	-	7,44	1,4	7,52	1,5	8,38	0,8
Minulla on työtehtävääni tarvittavaa todellista substanssiosaamista, eli laaja-alainen toimintaterapian asiantuntemus	7,00	-	5,22	2,2	6,96	1,7	8,62	1,4

Keskiarvoeroja tarkasteltiin T-testillä. T-testissä todettiin, että jokaisen tietoteeman väittämässä oli ryhmien (tasot 2 & 4) välillä tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,000-0,029$). Suurin keskiarvoero ryhmien välillä oli väittämän ”Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan” kohdalla ($t(28)=-8,185$) ja pienin ero oli väittämän ”Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä” kohdalla ($t(28)=-2,303$) (Tarkemmat arvot liitteessä 3, taulukko 2).

Taulukko 6. Tietoteeman väittämien ja itsearvioitun pätevyystason väliset riippuvuudet.

Tietoteema, väittämät	r	p-arvo
Minulla on kokemukselliset valmiudet suoritua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	0,487	0,000
Minulla on tiedolliset valmiudet suoritua muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	0,427	0,001
Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan	0,663	0,000
Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä	0,227	0,092, n.s.
Minulla on työtehtävääni tarvittavaa todellista substanssiosaamista, eli laaja-alainen toimintaterapian asiantuntemus	0,551	0,000

Kun tietoteeman viiden väittämän ja vastaajien arvioimien pätevyystasojen välistä riippuvuutta tutkittiin korrelaatiotestillä, huomattiin, että tietoteeman viidestä väittämästä neljä korreloi positiivisesti pätevyystasoportaikoon kanssa tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Ainoastaan väittäjä ”Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä” ei korreloinut tilastollisesti merkitsevästi pätevyystason kanssa ($r=0,663$, $p=0,092$, $N=58$).

7.4 Taitoteemaan liittyvä arviointi

Taitoteemaa kartoitettiin kymmenellä väittämällä, jotka mittasivat vastaajien omaa arviota mm. työelämäosaamiseen liittyvistä taidoista ja kliinisestä päättelykyvystä. Taulukossa 7 on kaikkien vastaajien keskiarvot, keskihajonta, pienin arvo (min), suurin arvo (max) sekä vastaajien määrä (N).

Taulukko 7. Vastaajien (N=59) arvio omista taitoteeman väittämiin.

Taitoteema, väittämät	Ka	Kh	Min	Max	N
Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot	8,76	0,9	7	10	58
Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni	8,62	1,1	5	10	58
Hahmotan potilaskohtaisesti toimintakykyyn, diagnostiikkaan ja kuntoutumiseen vaikuttavia asiayhteyksiä ja syyseuraussuhteita	8,41	1,1	5	10	58
Suoriudun opiskelijaohjauksesta	8,36	1,1	5	10	45
Osaan raportoida suullisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	8,36	1,1	5	10	58
Osaan raportoida kirjallisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	8,34	1,0	6	10	58
Minulla on taidolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja – ympäristöissä	8,33	1,2	6	10	58
Hallitsen ammattiin kuuluvat tehtäväalueet	8,24	1,1	4	10	58
Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot	8,10	1,2	5	10	58
Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyksiä työssäni	7,53	1,6	2	10	58

Vastaajista (N=57) 44:llä (75%) oli ollut opiskelija työelämäohjauksessaan. 13 (22%) vastasi ettei hänellä ole ollut opiskelijaa ohjauksessa. Vastaajilta kysyttiin, miten he olivat omasta mielestään suoriutuneet opiskelijaohjauksesta, tähän kysymykseen oli kuitenkin tullut 45 vastausta. Opiskelijaohjauksesta suoriutumisen keskiarvo oli 8,4 (Taulukko 7).

Taulukko 8. Taitoteemaan liittyvien väittämien keskiarvo ja -hajontalukuja vastaajien (N=57) itsearvioidun pätevyystason mukaan jaoteltuna.

Taitoteema, väittämät	Perehtyvä N=1		Suoriutuva N=9		Pätevä N=25		Taitava N=21 (22)	
	ka	kh	ka	kh	ka	kh	ka	kh
Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot	9,00	-	8,22	1,0	8,52	0,9	9,19	0,7
Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni	8,00	-	7,11	1,1	8,64	0,9	9,19	0,6
Hahmotan potilaskohtaisesti toimintakykyyn, diagnostiikkaan ja kuntoutumiseen vaikuttavia asiayhteyksiä ja syysseuraussuhteita	8,00	-	7,00	1,0	8,36	1,0	9,00	0,5
Suoriudun opiskelijaohjauksesta	- N=0	-	7,50 N=4	1,3	7,9 N=21	1,2	8,89 N=19	0,7
Osaan raportoida suullisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	8,00	-	7,11	1,4	8,28	0,9	8,90	0,6
Osaan raportoida kirjallisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	8,00	-	7,33	0,9	8,20	1,0	8,86	0,6
Minulla on taidolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja – ympäristöissä	9,00	-	7,00	1,0	8,20	1,2	8,90	0,7
Hallitsen ammattiin kuuluvat tehtäväalueet	7,00	-	6,78	1,5	8,32	0,9	8,76	0,6
Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot	6,00	-	6,56	0,9	7,96	0,9	8,90	0,6
Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyskykyä työssäni	8,00	-	6,33	2,0	7,20	1,6	8,57	0,7

T-testissä todettiin, että jokaisen taitoteeman väittämässä oli ryhmien (tasot 2 & 4) välillä tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,000-0,019$). Suurin keskiarvoero ryhmien välillä oli väittämän ”Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot” kohdalla ($t(28)=-8,329$) ja pienin ero

oli väittämän ”Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot” kohdalla ($t(28)=-3,313$) (Tarkemmat arvot liitteessä 3, taulukko 3).

Taulukossa 8 vertailtiin taidot-teeman väittämiä vastaajien pätevyystasojen mukaisesti. Korkein keskiarvo oli taitavan toimintaterapeutin tasolle sijoittaneiden vastaajien ($N=21$) kesken 9,19, joka koski väittämää ”Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot” ja saman keskiarvon oli saanut ”Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni”. Matalin keskiarvo oli perehtyvän toimintaterapeutin ($N=1$) antama 6,00 väittämälle ”Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot”. Jos ei huomioida perehtyvää tasoa, joita oli vain yksi vastaaja, matalin keskiarvo oli 6,33 väittämälle ”Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyksiä työssäni”, joka oli suoriutuvien toimintaterapeuttien ($N=9$) kesken.

Taulukko 9. Taitoteeman väittämien ja itsearvioitun pätevyystason väliset riippuvuudet.

Taitoteema, väittämät	r	p-arvo
Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot	0,368	0,005
Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni	0,599	0,000
Hahmotan potilaskohtaisesti toimintakykyyn, diagnostiikkaan ja kuntoutumiseen vaikuttavia asiayhteyksiä ja syyseuraussuhteita	0,592	0,000
Suoriudun opiskelijaohjauksesta	0,460	0,002
Osaan raportoida suullisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	0,531	0,000
Osaan raportoida kirjallisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	0,503	0,000
Minulla on taidolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja – ympäristöissä	0,463	0,000
Hallitsen ammattiin kuuluvat tehtäväalueet	0,568	0,000
Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot	0,732	0,000
Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyksiä työssäni	0,464	0,000

Taitoteeman (taulukko 9) kymmenen väittämän ja vastaajien arvioimien pätevyystasojen välistä riippuvuutta tutkittaessa korrelaatiotestillä, huomattiin, että taitoteeman kaikki väittämät korreloivat positiivisesti pätevyystasojen kanssa tilastollisesti merkitsevällä tasolla. ”Hallitsen ammattiosaamisen liittyvät taidot” väittämän korrelaatioluku oli muihin väittämiin verrattuna positiivisin ($r=0,732$ p-arvo=0,000, $N=58$).

7.5 Oma toiminta -teemaan liittyvä arviointi

Vastaajien omaa toimintaa kartoitettiin neljällä väittämällä, jotka mittasivat vastaajien arviota mm. omasta suunnitelmallisuudesta ja itsenäisestä toiminnasta. Taulukossa 10 on

kaikkien vastaajien keskiarvot, keskihajonta, pienin arvo (min), suurin arvo (max) sekä vastaajien määrä (N).

Taulukko 10. Vastaajien (N=59) arvio oma toiminta -teeman väittämiin.

Oma toiminta -teema, väittämät	Ka	Kh	Min	Max	N
Toimintani on itsenäistä	8,93	1,0	6	10	58
Toimintani on suunnitelmallista	8,51	1,0	6	10	57
Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen	8,10	1,2	4	10	58
Päivitän erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teorian tietoa	7,29	1,8	2	10	58

Taulukossa 11 vertailtiin oma toiminta -teeman väittämiä vastaajien pätevyystasojen mukaisesti. Korkein keskiarvo oli taitavan toimintaterapeutin tasolle sijoittaneiden vastaajien (N=21) kesken 9,33, joka koski väittämää ”Toimintani on itsenäistä”. Matalin keskiarvo oli suoriutuvan toimintaterapeutin (N=9) antama 6,33 väittämälle ”Päivitän erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teorian tietoa”.

Taulukko 11. Oma toiminta -teeman liittyvien väittämien keskiarvo ja -hajontalukuja vastaajien (N=57) itsearvioidun pätevyystason mukaan jaoteltuna.

Oma toiminta -teema, väittämät	Perehtyvä N=1		Suoriutuva N=9		Pätevä N=25		Taitava N=21 (22)	
	ka	kh	ka	kh	ka	kh	ka	kh
Toimintani on itsenäistä	8,0	-	7,67	1,3	9,04	0,9	9,33	0,7
Toimintani on suunnitelmallista	8,0	-	7,67	0,7	8,36	1,1	9,00 N=20	0,8
Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen	8,0	-	6,56	1,5	8,12	1,0	8,76	0,8
Päivitän erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teorian tietoa	8,0	-	6,33	1,9	6,64	1,9	8,33	1,2

T-testissä todettiin, että jokaisen oma toiminta -teeman väittämässä oli ryhmien (tasot 2 & 4) välillä tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,000-0,002$). Suurin keskiarvoero ryhmien välillä oli väittämän ”Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön sovel-

taen” kohdalla ($t(28)=-5,347$) ja pienin ero oli väittämän ”Päivitan erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teoriatietoa” kohdalla ($t(28)=-3,468$) (Tarkemmat arvot liitteessä 3, taulukko 4).

Oma toiminta -teeman (taulukko 12) neljän väittämän ja vastaajien arvioimien pätevyystasojen välistä riippuvuutta tutkittaessa korrelaatiotestillä, huomattiin, että oma toiminta -teeman kaikki väittämät korreloivat positiivisesti pätevyystasojen kanssa tilastollisesti merkitsevällä tasolla. ”Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen” väittämän korrelaatioluku oli muihin väittämiin verrattuna positiivisin ($r=0,533$ p-arvo=0,000, $N=58$).

Taulukko 12. Oman toiminnan ja itsearvioitun pätevyystason väliset riippuvuudet.

Oma toiminta -teema, väittämät	r	p-arvo
Toimintani on itsenäistä	0,496	0,000
Toimintani on suunnitelmallista	0,439	0,001
Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen	0,533	0,000
Päivitan erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teoriatietoa	0,379	0,004

7.6 Kehittämisorientaatioteemaan liittyvä arviointi

Vastaajien kehittämisorientaatiota kartoitettiin kahdeksalla väittämällä, jotka mittasivat vastaajien omaa arviota mm. osallistumista ja kehittämistyötä. Taulukossa 13 on kaikkien vastaajien keskiarvot, keskihajonta, pienin arvo (min), suurin arvo (max) sekä vastaajien määrä (N).

Taulukko 13. Vastaajien ($N=59$) arvio kehittämisorientaatioteemaan liittyvistä väittämistä.

Kehittämisorientaatioteema, väittämät	Ka	Kh	Min	Max	N
Osallistun kehittämistyöhön	7,50	2,0	2	10	58
Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen	6,53	2,5	0	10	58
Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen	5,88	3,0	0	10	58
Toimin konsulttoijana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	3,83	3,3	0	10	58
Osallistun tutkimustyöhön	3,38	3,1	0	9	58
Toimin kouluttajana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	2,32	3,0	0	10	57

Toimin organisaatiossa asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana), kuitenkin Suomen sisällä	1,86	3,0	0	10	58
Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)	0,76	1,9	0	9	58

Taulukossa 14 vertailtiin kehittämisorientaatioteeman väittämiä vastaajien pätevyystasojen mukaisesti. Korkein keskiarvo oli taitavan toimintaterapeutin tasolle sijoittaneiden vastaajien (N=21) kesken 8,71, joka koski väittämää ”Osallistun kehittämistyöhön”. Perehtyvälle ja suoriutuvalle tasolle sijoittuneiden kesken (N=10) ei ollut yhtäkään asiantuntijatehtävissä toimivaa toimintaterapeuttia.

Taulukko 14. Kehittämisorientaatioteemaan liittyvien väittämien keskiarvo ja -hajontalukuja vastaajien (N=57) itsearvioidun pätevyystason mukaan jaoteltuna.

Kehittämisorientaatioteema, väittämät	Perehtyvä N=1		Suoriutuva N=9		Pätevä N=25		Taitava N=21 (22)	
	ka	kh	ka	kh	ka	kh	ka	kh
Osallistun kehittämistyöhön	4,00	-	6,78	2,0	6,88	1,8	8,71	1,3
Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen	9,00	-	5,00	3,0	6,64	2,3	6,76	2,4
Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen	5,00	-	5,00	3,0	5,28	3,2	6,95	2,7
Toimin konsulttina omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	0,00	-	1,89	1,2	3,24	3,6	5,52	3,1
Osallistun tutkimustyöhön	0,00	-	2,22	2,7	2,36	2,7	5,10	3,3
Toimin kouluttajana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	N=0	-	0,89	1,2	1,84	2,6	3,71	3,6
Toimin organisaatiossa asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana), kuitenkin Suomen sisällä	0,00	-	0,00	0,00	1,08	2,1	3,81	3,6
Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)	0,00	-	0,00	0,0	0,44	1,4	1,52	2,7

T-testissä (Liite 3, Taulukko 21) todettiin, että väittämien ”Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)” ($p=0,100$), ”Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen” ($p=0,095$) ja ”Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen” ($p=0,092$) ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Jäljelle jääneitä väittämiä koskien oli ryhmien (taso 2 & 4) välillä tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,000-0,029$). Suurin keskiarvoero ryhmien välillä oli väittämän ”Toimin konsulttoijana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä” kohdalla ($t(28)=-3,430$).

Kehittämisorientaatioteeman (taulukko 15) kahdeksan väittämän ja vastaajien arvioimien pätevyystasojen välistä riippuvuutta tutkittaessa korrelaatiotestillä, huomattiin, että kehittämisorientaatioteeman kuusi väittämistä korreloi positiivisesti pätevyystasojen kanssa. Selkeä päinvastainen ero muihin oli väittämän ”Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen” kohdalla ($r=0,136$, $p=0,316$, $N=58$).

Taulukko 15. Kehittämisorientaatioteeman väittämien ja itsearvioitun pätevyystason väliset riippuvuudet.

Kehittämisorientaatioteema, väittämät	r	p-arvo
Osallistun kehittämistyöhön	0,476	0,000
Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen	0,136	0,316 n.s.
Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen	0,253	0,060 n.s.
Toimin konsulttoijana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	0,427	0,001
Osallistun tutkimustyöhön	0,402	0,002
Toimin kouluttajana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	0,352	0,008
Toimin organisaatiossa asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana), kuitenkin Suomen sisällä	0,480	0,000
Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)	0,294	0,028

Kehittämisorientaatioteeman väittämien keskiarvot olivat muihin teemoihin verrattuna pienempiä ja niiden korrelaatio pätevyystasojen kanssa oli vähäisempää.

8 Tulosten tarkastelua ja yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää HUSin toimintaterapeuttien sijoittumista kehitteillä olevan TOLura:n mukaisella portaikolla. Tavoitteena oli tuottaa tietoa toimintaterapeuttien pätevyydestä ja osaamisesta. Selvittämällä itsearvioitua osaamista pystyttiin tarkastelemaan vastaajien pätevyyttä TOLura:n osaamiskuvausten mukaisesti. Opinnäytetyön merkitys on ammatillisen kasvun tukemisessa tuottamalla tietoa, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää henkilöstön kehittämisessä. Opinnäytetyön hyöty on siinä, että HUS voi tulosten perusteella kohdentaa toimintaterapeuteille suunnatun koulutustarjonnan ja muun tuen oikealla tavalla sekä näyttöön perustuen.

8.1 Tulosten tarkastelua

Vastaus tutkimuskysymykseen ”HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan toimintaterapeutit sijoittuvat toimintaterapeuttien ammattiaromallin (TOLura) mukaisella portaikolla itsearvioituna?”:

Kaikista HUSin noin 185 toimintaterapeutista kysely lähetettiin 124:lle, joista 59 vastasi kyselyyn. 57 heistä sijoitti itsensä TOLura:n mukaiselle portaikolle seuraavasti:

- Perehtyvien toimintaterapeuttien määrä: 1 (1,7%)
- Suorituvien toimintaterapeuttien määrä: 9 (15,3%)
- Pätevien toimintaterapeuttien määrä 25 (42,4%)
- Taitavien toimintaterapeuttien määrä 22 (37,3%)
- Toimintaterapian kliinisten asiantuntijoiden määrä 0 (0%)

Tarkasteltaessa vastaajien arviota omasta pätevyystasostaan jakautuminen keskittyi keskimmaisille tasoille odotetusti. Taitavien toimintaterapeuttien määrä oli odotettua korkeampi, mutta tämä voi selittyä vastaajien odotettua korkeammalla keski-ikäällä ja työkokemuksella. On kuitenkin huomioitava, ettei yksikään vastaajista sijoittanut itseään kliinisen asiantuntijan portaalle, joka on korkein taso. Vain yksi vastaajista sijoitti itsensä perehtyvän toimintaterapeutin portaalle, joka on matalin taso. Tästä syystä korrelaatiotesti toteutettiin vain tasojen 2-4 välillä, jonka perusteella voitiin todeta, että iän ja työkokemuksen kasvaessa myös itsearvioitu pätevyystaso kasvaa, kuten voi olettaa.

8.1.1 Taustamuuttujien tarkastelua

Tarkasteltaessa taustamuuttujia huomattavaa oli, että vuonna 2010 ja sen jälkeen valmistuneita oli 49% (N=29) vastaajista. Kaikkien vastaajien työkokemusta tarkasteltaessa, huomattavaa oli, että nykyisessä työtehtävässään vastaajista 18% (N=11) olivat työskennelleet alle vuoden verran. Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava HUSissa käytössä oleva työnkierto, joka mahdollistaa työntekijöiden työtehtävien vaihtamisen määräaikaaisesti organisaation sisällä.

Lisäkoulutuksia tarkasteltaessa huomattavaa oli, että omaan erikoisalaan liittyvät lisäkoulutukset vaikuttivat positiivisesti itsearvioituun pätevyystasoon enemmän, kuin toimintaterapiaan liittyvät lisäkoulutukset. Erityisesti omaan erikoisalaan liittyvät suppeammat, eli alle kolme päivää kestäneet lisäkoulutukset olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä. Tätä tukee Lysaght & Altschuld & Grant & Henderson (2001) tutkimus, jonka johtopäätösten mukaan vaikuttamalla erikoistumisalan erityispiirteisiin, voidaan vaikuttaa toimintaterapeuttien osaamiseen. Kuitenkin 22% vastaajista ei ollut yhtäkään omaan erikoisalaan liittyvää suppeampaa lisäkoulutusta käytyä. Tulosten perusteella voidaan suositella näitä lyhyempiä erikoisalaan liittyviä lisäkoulutuksia kaikille.

Lisäkoulutuksiin liittyen kysyttiin minkä koulutuksen vastaajat olivat kokeneet erityisen merkittäväksi. Vastauksia saatiin yhteensä 25 (42%). Seitsemän (28%) heistä oli vastannut dialektisen käyttäytymisterapian (DKT) koulutuksen, kuusi (24%) oli vastannut AMPS (Assessment of Motor and Process Skills) koulutuksen, joka on arviointimenetelmä motorisista ja prosessitaidoista. Kaksi vastaajaa oli kokenut käden kuntoutumiseen liittyvät lisäkoulutukset erityisen merkittävänä. Myös muutamia muita, yksittäisiä lisäkoulutuksia oli koettu hyödyllisiksi. Tuloksia tarkastellessa on syytä ottaa huomioon vastaajien omat erikoisalut.

Kysyttäessä ovatko vastaajat suorittaneet toimintaterapeutin tutkinnon lisäksi jonkin yliopisto- tai ylemmän AMK –tasoinen tutkinnon, on otettava huomioon, ettei kysymyksessä eritelty kandidaattitason tutkintoja. Vastausten perusteella seitsemällä (8%) oli maisteritason tutkinto, toimintaterapeutin tutkinnon lisäksi.

8.1.2 Tietoteeman tarkastelua

Tietoteemaan liittyviä tuloksia tarkasteltaessa huomattavaa oli, että viidestä väittämästä neljä korreloi positiivisesti itsearvioituun pätevyystasoon nähden. Eli tietoteemaan liittyvien väittämien itselle annetun arvion kasvaessa myös itsearvioitu pätevyystaso kasvaa. Ainoastaan alan teoreettisten viitekehysten tunteminen ei vaikuttanut merkitsevällä tasolla. Tämä voi selittyä sillä, että alan teoreettiset viitekehykset opitaan kouluissa, mutta niihin syventymiseen ja uusien oppimiseen ei keskitytä samalla tavalla enää työelämässä. Huomattavaa oli, että suoriutuvalla ja taitavalla toimintaterapeutin tasolle itsensä sijoittaneiden välillä oli selkeä ero keskiarvoissa, mikä toisaalta oli odotettua. Tästä voi päätellä vastaajien arvioineen itseään ja osaamistaan johdonmukaisesti. Suurin ero näiden kahden ryhmän välillä oli vahvan ammatillisen tietoperustan omaamisessa.

Kyselyn tuloksia verrattiin Korpela & Partti (2015) opinnäytetyöhön, jossa haastateltiin Jyväskylän Ammattikorkeakoulusta vuosina 2007 – 2014 valmistuneita toimintaterapeutteja. Heidän opinnäytetyössään kysyttiin toimintaterapian teoreettisen perustan osaamisesta. Vastaajista 79% oli *täysin samaa mieltä* siitä, että tämä osaaminen on tärkeää. Kuitenkin 65% vastasi olevansa vain *jokseenkin samaa mieltä* siitä, että heidän teoreettisen perustan osaaminen on riittävää työn vaatimuksiin nähden. Tämän opinnäytetyön vastaajien keskiarvo tietoteeman väittämiin oli 8,0, jonka perusteella voidaan todeta heidän tiedollisen osaamisensa olevan suhteellisen hyvällä tasolla. Tämän ja Korpela & Partti (2015) opinnäytetyön tulokset eivät ole varsinaisesti vertailukelpoisia, mutta ovat suuntaa antavia.

8.1.3 Taitoteeman tarkastelua

Taitoteemaan liittyviä tuloksia tarkasteltaessa huomattavaa oli, että jokainen kymmenestä väittämästä korreloi positiivisesti itsearvioituun pätevyystasoon nähden. Eli taitoteemaan liittyvien väittämien itselle annetun arvion kasvaessa myös itsearvioitu pätevyystaso kasvaa. Taitoteemassa oli myös kaikkein korkein keskiarvo teemojen välillä. Ammattiin kuuluvien tehtäväalueiden hallitsemisessa oli suoriutuvan (taso 2) ja taitavan (taso 4) toimintaterapeutin välillä oli selkeä ero. Koska korrelaatio on selkeästi merkitsevää, voisi HUS hyödyntää tehokkaammin kokeneempien toimintaterapeuttien osaamista, jotka voisivat toimia mentoreina ja vertaistukena vähemmän kokeneille toimintaterapeuteille. Tämä on myös ammattiuromallien keskeinen piirre.

8.1.4 Oma toiminta -teeman tarkastelua

Oma toiminta -teemaan liittyviä tuloksia tarkasteltaessa yllättävää oli matalimman keskiarvon saanut väittämä ”Päivitan erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teoretietoa”. Suorituvilla ja pätevillä ei ollut keskiarvillisesti kovin suurta eroa, mutta näitä verrattaessa taitavaan, oli havaittavissa selkeä ero. Koemme väittämän olevan keskeinen osa elinikäistä oppimista, toimintaterapeutin ammattia ja asiakaslähtöistä työtä. Työnantajana HUS voisi motivoida työntekijöitään sekä tarjota heille enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi työajan puitteissa. Odottamatonta sekä huolestuttavaa oli näyttöön perustuvan tiedon käytäntöön soveltamisen matala keskiarvo (6,56) suorituvien tasolla. Tässä voisi olla jatkotutkimusehdotus. Jokainen teeman väittämistä korreloi positiivisesti itsearvioituun pätevyystasoon nähden, eli väittämien itselle annetun arvosanan kasvaessa myös pätevyystaso kasvoi.

8.1.5 Kehittämisorientaatioteeman tarkastelua

Yllättävää oli kehittämisorientaatioteeman selvästi muita teemoja matalampi keskiarvo. Tämä voi selittyä sillä, että työnkuva jakaantuu helposti kahteen osaan, kuten Slater & Cohn (1991) tutkimuksessa nähtiin. Nämä olivat kliininen asiakastyö tai hallinnollinen esimiestyö. Kliinisessä asiakastyössä ei osallistuta samalla tavalla organisaatiotason kehittämistyöhön. Tämä näkyi suorituvien ja pätevien suuressa keskiarvillisessa erossa suhteessa taitaviin (Osallistun kehittämistyöhön). Mahdollistamalla osallistumisen kehittämistyöhön voidaan vaikuttaa itsearvioitun pätevyystason kasvuun.

Muista poikkeavin tulos oli, ettei vastaajien osallistumisessa organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen ollut nähtävissä tilastollisesti merkittävää korrelaatiota. Tämän ei siis nähty vaikuttavan itsearvioituun pätevyystasoon. Myöskään osallistumisella henkilökunnan osaamisen varmistamiseen ei ollut tilastollisesti merkitsevää korrelaatiota tähän.

Toisaalta havainnot tukevat TOLura -mallia (Kuvio 1), jossa kehittämisorientaatioteemaan liittyvät asiat ovat keskeisiä vasta lähempänä asiantuntija -tasoa.

8.2 Yhteenveto

Taitoteeman väittämien yhteinen keskiarvo oli 8,3, oma toiminta -teeman 8,2 tietoteeman 8,0 ja kehittämisorientaatioteeman 4,0, jotka osoittavat mielestämme vastaajien korkeaa pätevyyden ja osaamisen tasoa. Koska muiden teemojen osalta taso on korkea, voisi HUS pyrkiä vahvistamaan kehittämisorientaatioteemaan liittyviä osa-alueita, tarjoamalla toimintaterapeuteille mahdollisuuksia osallistua tutkimustyöhön sekä toimia entistä enemmän kouluttajana, konsulttina ja asiantuntijatehtävissä. Tämä olisi perusteltua myös siksi, että vastaajien keskuudessa vaikuttaa tulosten perusteella olevan paljon osaamista.

Tuloksia hyödyntämällä voidaan vaikuttaa HUSin toimintaterapeuttien ammatilliseen kehitykseen ja työn laatuun, jolla voi olla positiivisia vaikutuksia koko HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan asiakkaiden kannalta.

Opinnäytetyöprosessin perusteella koemme TOLura:n olevan merkityksellinen tekijä, kun puhutaan toimintaterapeuttien ammatillisesta kasvusta ja uralla etenemisestä. TOLura:n käyttö selkeyttää toimintaterapeuttien asemaa ja ohjaa kohti seuraavaa pätevyyden tasoa. Ajatteleme, että työntekijä orientoituu itsensä kehittämiseen helpommin, kun hänellä on selkeä kehityspolku edessään. Nämä tekijät voivat saada työntekijän kokemaan työnsä palkitsevaksi ja mielekkääksi, kasvattaen työmotivaatiota ja vähentäen vaihtuvuutta. Nämä ovat olennaisia asioita työhyvinvoinnin kannalta.

Koemme tämän opinnäytetyön olevan hyödyllinen myös toimintaterapeuttiopiskelijoille, sillä mielestämme tämän työn sisältö antaa hyvän kuvan siitä, mitä toimintaterapeuteilta HUSin kaltaisessa organisaatiossa vaaditaan.

Tulosten tarkastelu -osiossa on nostettu esille johtopäätöksiä ja suosituksia. Erityisesti tahdomme kuitenkin nostaa esille, että moni vastaajista oli arvioinut oman osaamisensa suhteellisen korkealle, mutta eivät toimineet kouluttajina juurikaan. Mielestämme tätä olisi syytä hyödyntää enemmän: toimintaterapeutit voisivat toimia oman osaamisensa erityisasiantuntijoina omaa työyksikköään laajemmin sekä mentoroimalla ja antamalla vertaistukea muille toimintaterapeuteille. Tämän opinnäytetyön perusteella ammattiuramalli vaikuttaa hyödylliseltä välineeltä ammatillisen kehittymisen kannalta. Kun TOLura on otettu käyttöön, esitetään jatkotutkimusehdotukseksi TOLura:n vaikutusten tutkimista

8.3 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) Hyvän tieteellisen käytännön periaatteita, eli hankittiin tarvittavat luvat, kunnioitettiin toisia tutkijoita viittaamalla heidän tutkimuksiinsa asianmukaisella tavalla sekä käytettiin opinnäytetyön oikeaoppista suunnittelua, toteutusta ja raportointia (TENK 2012). Vastaajien yksityisyyden ja tietosuojan turvaamiseksi kysely tehtiin nimettömänä internetin välityksellä ja kunnioitettiin tutkittavien itsemääräämisoikeutta ilmoittamalla tutkimuksen perustuvan vapaaehtoisuuteen.

Vastausprosentti (47,5%) oli odotettua pienempi, mutta vastaajien määrä (N=59) oli mielestämme hyvä ja tuloksia voidaan pitää luotettavina. Tuloksia tarkasteltaessa on nähtävissä, että vastaajat ovat arvioineet väittämiä harkitusti ja johdonmukaisesti.

Muutamia tuloksiin ja luotettavuuteen liittyviä ongelmia nousi esille. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta kaikkiin paitsi yhteen kysymykseen. Tämä hankaloitti tulosten tulkintaa jossain määrin. Toinen tuloksiin vaikuttava tekijä oli ainoa perehtyvälle tasolle itsensä sijoittanut, joka oli arvioinut itsensä suhteellisen korkealle väittämiä koskien. Tämä on voinut vaikuttaa tuloksiin hieman. Kyseinen vastaaja oli kuitenkin perehtyvältä tasosta huolimatta kokenut työelämässä, joten arviot eivät vaikuttaneet täysin virheellisiltä. Kuitenkin analyysia tehdessä, tämä perehtyvälle tasolle itsensä sijoittanut on jätetty joidenkin analyysien ulkopuolelle, edellä mainituista syistä.

Kolmas huomio oli opiskelijaohjauksesta suoriutumiseen liittyvään kysymykseen, johon oli vastannut 45, vaikka vain 44 vastaajaa oli ilmoittanut heillä olleen toimintaterapeuttiopiskelija henkilökohtaisessa ohjauksessaan. Jäimme pohtimaan, oliko vastaaja vastannut kysymykseen, johon hänen ei olisi pitänyt vastata, vai oliko hän unohtanut vastata hänellä olleen opiskelija ohjauksessaan.

Kenties tärkein luotettavuuteen liittyvä huomio on, että vastaajat saivat tiedotteen mukana vain tiivistelmän jokaisen portaikon osaamiskuvauksista, jotka olivat keskeneräisestä TOLura-luonnoksesta. Tämän perusteella heidän arvioitansa omasta sijoittumisestaan täytyy tulkita varoen.

Kyselyä luodessa osa kysymyksistä yritettiin saada aukeamaan vain vastaamalla toiseen kysymykseen. Tällä tavoin olisi ehkä voinut vaikuttaa edellä mainittuihin ongelmiin. Tällaista vaihtoehtoa ei kuitenkaan Metropolian E-lomakkeesta löytynyt.

Koko opinnäytetyön analyysia ja tuloksia tarkastellessa on syytä ottaa huomioon, että tekijät eivät olleet aikaisemmin toteuttaneet minkäänlaista tutkimustyötä. Kuitenkin erityisesti aineiston keruuta ja analysointia varten saimme ammattimaista ohjausta Metropolian yliopettaja Kaarina Pirilältä, jolle kuuluu suuri kiitos.

9 Pohdinta

Teoriatiedon yhdistäminen tähän opinnäytetyöhön tuotti alussa suuria haasteita. Yhteistyökumppanin tarve selvittää toimintaterapeuttien sijoittumista ohjasi samalla teoria- ja menetelmävalintoja. WFOT:n minimistandardit ja ENOTHE:n osaamiskuvaukset valikoituivat tausta-aineistoksi, joiden tarkoituksena oli avata mahdollisimman laajasti lukijalle mistä valmistuneen toimintaterapeutin pätevyys ja osaaminen koostuu. Erityisesti halusimme avata minimistandardien sisältöä lukijalle, sillä niitä ole aiemmin käsitelty näin laajasti suomen kielellä. Tämän lisäksi ammattiuramallin viitekehys oli selkeä lähtökohta, johon yhdistettiin ammatillinen kasvun teoriaa. Koimme näiden tukevan meidän ymmärrystämme siitä, mitä ammatissa kehittyminen ja uralla eteneminen vaatii ammattihenkilöltä, työnantajalta sekä työympäristöltä.

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa menetelmäksi pohdittiin alkuun aineiston keruuta laadullisin menetelmin, kysymällä viittä avointa kysymystä. Suunnitelman edetessä päädyimme kuitenkin tutkimuskysymyksen luonteen vuoksi määrällisen tutkimuksen metodeihin ja internetkyselyyn, joilla mahdollistettiin mahdollisimman laaja ja kohdennettu tiedonkeruu. Internetkyselyn heikkous on siinä, että siihen jätetään helposti vastaamatta. mutta toisaalta ei voi saada varmuutta siitä, että vastaaja on kyselyn saanut henkilö itse (Heikkilä 2014: 18, 67). Tällä tavoin voitiin tuottaa myös paljon pätevyteen ja osaamiseen liittyvää lisätietoa, jonka perusteella voitiin tehdä laajempia johtopäätöksiä ja suosituksia.

9.1 Pohdintaa toteutuksesta ja kyselystä

Opinnäytetyön suunnitelmavaihe venyi odotettua pidemmäksi. Suunnitelman valmistuttua ja saatuamme tutkimusluvan kyselyn toteuttamiseen HUS tutkijan työpöydältä, lähitimme internetkyselyn kohderyhmälle yhteyshenkilöiden kautta. Myös kyselyn ajankohta venyi odotettua myöhemmäksi, koska HUS tutkimuslupien saamisessa kesti odotettua kauemmin.

Taulukko 16. Opinnäytetyön aikajana.

Tutkimusprosessin vaiheet muodostuivat seuraavista askeleista:	KEVÄT 2019	KESÄ 2019	SYKSY 2019	TALVI 2019	KEVÄT 2020
Tutkimusongelman määrittäminen	■	■			
Aikataulun laatiminen	■	■			
Aihealueen valinta, tavoitteiden asettaminen ja taustatietojen hankkiminen	■	■	■		
Tutkimuksiin ja kirjallisuuteen perehtyminen			■	■	■
Tutkimussuunnitelman laatiminen	■	■	■		
Tutkimuksen tavoitteen täsmentäminen, tutkimusmenetelmän valitseminen		■	■	■	
Otoksen määrittäminen, otantamenetelmän valitseminen sekä aineiston käsittelytavasta päättäminen		■	■	■	
Aineiston keruuvälineen luominen			■		
Aineiston kerääminen			■	■	
Aineiston käsittely ja analysointi				■	■
Viimeistely				■	■
Raportointi ja julkistaminen	■	■	■	■	■

Kevään 2020 aikana aineisto analysoitiin. Aineiston analysointi oli työlästä, mutta mielekästä. Henkilökohtaiset ja aikataululliset haasteet hidastivat opinnäytetyön etenemistä. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö tuotti huomattavasti enemmän työtä, kuin alun perin oli suunniteltu.

Kyselylomakkeesta jäivät puuttumaan kysymykset, joilla olisi selvitetty kuinka usein ja kuinka hyvin vastaajat osaavat antaa ja vastaanottaa ammatillista palautetta, sillä tämä on ammattiuramallien keskeinen piirre ja siten henkilön ammatillisen kehityksen kannalta olennaista. Olisimme myös voineet kysyä vastaajilta avoimella kysymyksellä, minkälaista koulutusta tai tukea he kokevat tarvitsevansa kehittyäkseen ammatissa.

Joitakin taustamuuttujiin liittyviä kysymyksiä jätettiin tarkoituksella kysymättä, kuten sukupuoli. Mieshenkilöiden vähyys toimintaterapeuttien keskuudessa oli entuudestaan tiedossa, joten pyrimme säilyttämään kyselyn mahdollisimman anonyyminä. Kysymyksiä olisi voinut ottaa esimerkiksi WFOT:n minimistandardeista tai ENOTHE:n osaamiskuvauksistakin, mutta olimme päättäneet toteuttaa kyselyn täysin TOLura:n pohjalta. Myös TOLura:sta olisi voinut ottaa enemmänkin väittämiä. Olemme kuitenkin erittäin tyytyväisiä kysymysten määrään ja laatuun sekä tämän opinnäytetyön tuottamiin tuloksiin.

Aineiston analyysia olisi voinut viedä vielä pidemmällekin, esimerkiksi tarkastelemalla koulutusten eroavaisuutta eri vuosikymmenillä. Aineistossa herätti huomiota perehtyvien toimintaterapeuttien (N=1) ja toimintaterapian kliinisten asiantuntijoiden (N=0) vähäinen määrä. Jäimme pohtimaan, onko esimerkiksi TOLura -työryhmän jäsenet jättäneet tarkoituksella kyselyyn vastaamatta, koska ovat olleet mukana vaikuttamassa opinnäytetyön kulkuun. TOLura -työryhmän jäsenet koostuvat kokeneista toimintaterapeuteista.

9.2 Oma ammatillinen kehittyminen

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana olemme kehittyneet opiskelijoina, jonka aikana olemme omaksuneet tieteellisemmän tavan lähestyä ja tarkastella käsittelemäämme tietoa. Olemme syventyneet toimintaterapeutin osaamisvaatimuksiin poikkeuksellisella tavalla. Olemme perehtyneet ammattiuramalleihin, sen taustoihin ja hyötyihin sekä tarkastelleet näitä ammatillisen kasvun teorioiden kautta.

Erityisesti TOLura:n ja toimintaterapeutin kansainvälisten osaamisvaatimusten tunteminen on vahvistanut omaa ymmärrystä toimintaterapiasta sekä halua pysyä ja kehittyä tässä ammatissa. Ottaen huomioon, ettei meillä ollut minkäänlaista kokemusta määrällisen tutkimuksen tekemisestä, olemme mielestämme kehittyneet huomattavasti suhteellisen lyhyessä ajassa. Tämän myötä olemme saaneet myös ammatillista varmuutta, kun olemme harjaantuneet tieteellisen tutkimuksen analysoinnissa ja tulosten tulkitsemisissa kriittisellä ja harkitsevalla tavalla.

Yhteistyö oli koko prosessin ajan sujuvaa ja kannustavaa. Prosessin aikana pysähdyimme moneen otteeseen tarkastelemaan omia työskentelytapojamme, sillä erityisesti työskentelyn alku- ja keskivaiheessa eteneminen oli hidasta. Prosessin edetessä työs-

kentely tehostui huomattavasti, kun opimme hyödyntämään toistemme vahvuuksia tehokkaammin. Palautteen pyytämisen ja vastaanottamisen tärkeys korostui. Osoitimme myös itsemme yllättävää määrätietoisuutta ja sinnikkyyttä työn edetessä.

Lähteet

Ask, Oili & Honka, Kaisa & Mattsson, Auli & Repo, Tuija 2019. Ammattiura toimintaterapeutina. TOLura luonnos 17062019 (Julkaisematon). Viitattu 24.7.2019

Bailey, Diana M. 1990. Reasons for Attrition From Occupational Therapy. American Journal of Occupational Therapy. Saatavana osoitteessa: <https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1876888>>. Viitattu 16.4.2020

Benner, Patricia 1993. Aloittelijasta asiantuntijaksi. WSOY 1993, Juva.

ENOTHE n.d. European Network of Occupational Therapy in Higher Education. Saatavana osoitteessa: <<https://enothe.eu/>>. Viitattu 15.2.2020

Hautala, Tiina 2005. Koulutuksen murrokset. Teoksessa Mistä TOI on tullut? Suomalaisen toimintaterapian historia. Joutsivuo, Timo (toim.). Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. Helsinki: Edita.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy, Helsinki.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy, Helsinki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.tilastollinentutkimus.fi/5.SPSS/Riippuvuudet.pdf>>. Viitattu 15.2.2020

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka: Tilastolliset menetelmät, s. 91. WSOY 1999.

HUS n.d. Sairaanhoido. Toimintaterapia. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaanhoitopalvelut/toimintaterapia/Sivut/default.asp>> Viitattu 29.04.2019

HUS n.d. Potilaalle. Magneettisairaala. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hus.fi/potilaalle/laatu-ja-potilasturvallisuus/toiminnan-laatu-HUSssa/Sivut/Magneettisairaala.aspx>> Viitattu 20.4.2020

HUS 2019. Henkilöstökertomus 2019. Hyvä elämä - Hyvä työelämä. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hus.fi/hus-tietoa/materiaalipankki/henkilostokertomukset/Documents/Henkil%c3%b6st%c3%b6kertomus%202019.pdf>> Viitattu 20.4.2020

Kienokoski, Susanna 2012. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hoitohenkilökunnan koulutussuunnittelun ja osaamisen kehittämisen lähtökohdat. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vsshp.fi/fi/sairaanhoitopiiri/media-tiedotteet-viestinta/julkaisut/Documents/A-nro-06-2012.pdf>>. Viitattu 15.4.2019

Korpela, Heta & Partti, Susanna 2015. JAMK:sta vuosina 2007 – 2014 valmistuneiden toimintaterapeuttien (AMK) osaaminen, työllistyminen, työelämässä koetut haasteet ja koulutuksen kehittämisideat. Opinnäytetyö. Saatavana osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/100194/Opinnaytetyo_Korpela_Partti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.3.2020

Lysaght, Rosemary M. & Altschuld, James W. & Grant, H. Kay & Henderson, Janet L. 2001. American Journal of Occupational Therapy. Saatavana osoitteessa: <<https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1868949>>. Viitattu 1.3.2020

Marjamaa Petra 2019. Ammatillisen kehittymisen varmistaminen – ammattiuramalli. Saatavana osoitteessa: <https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/luentomateriaali/2019/ammattillisen_kehittymisen_varmistaminen_-_ammattiuramalli_marjamaa_petra_hus_id_14438.pdf>. Viitattu 30.3.2020

Metropolia 2019. GDPR ja tietosuoja. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/tietosuoja/>>. Viitattu 29.11.2019

Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016. World Federation of Occupational Therapists (WFOT). Saatavana osoitteessa: <<https://www.wfot.org/resources/new-minimum-standards-for-the-education-of-occupational-therapists-2016-e-copy>> Viitattu 28.2.2020

Niemi, L. 2004. Ammatillinen kasvu ja sitä edistävät kasvutekijät hoitotyössä. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/91551>>. Viitattu 18.4.2020

Occupational Therapy Board of Australia. N.d. Guidelines on continuing professional development. Saatavana osoitteessa: <<http://www.otaus.com.au/sitebuilder/divisions/knowledge/asset/files/27/otaboardcodesandguidelines.pdf>> Viitattu 15.4.2019

Occupational Therapy Competencies 2005. European Network of Occupational Therapy in Higher Education (ENOTHE) & Council of Occupational Therapists for the European Countries (COTEC). Saatavana osoitteessa: <http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/key_documents/SAG_OccTheraphy.pdf>. Viitattu 1.4.2020

Radha, D., Sunita, V. & George, M. 2012. Effective Work Habits for Professional Growth. The IUP Journal of Soft Skills,

Ritmala-Castrén, Marita 2017. Magneettisairaala Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. Saatavana osoitteessa: <https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/luentomateriaali/2017/magneettisairaala_uudenlaisen_asiantuntija-_ja_esimiestyon_mahdollistajana._marita_ritmala-castren_id_9577.pdf> Viitattu 20.4.2020

Ruohotie, Pekka 2000, 49. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. WS Bookwell Oy. Juva 2000

Saari, Seppo & Varis, Tapio 2007. Ammatillinen kasvu. Otavan kirjapaino Oy, Viitattu 28.11.2019

Slater, Deborah Yarett & Cohn, Ellen S. 1991. Staff Development Through Analysis of Practice. American Journal of Occupational Therapy. Saatavana osoitteessa: <<https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1877113>>. Viitattu 16.4.2020

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Saatavana osoitteessa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 22.4.2019

Tilastokeskus n.d. Käsitteet. Tilastollinen merkitsevyys. Saatavana osoitteessa: <https://www.stat.fi/meta/kas/til_merkitsevy.html>. Viitattu 13.4.2020

Tilastokeskus n.d. Tilastojen abc. Saatavana osoitteessa: <https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tlkt&lesson_id=4&subject_id=5&page_type=sisalto> Viitattu 3.4.2020

Toimintaterapeuttiliitto 2017. Toimintaterapianimikkeistö. Savolainen Tuija & Aralinn Virpi (toim.). Saatavana osoitteessa: <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/2411/toimintaterapianimikkeisto.pdf>>. Viitattu 10.3.2020

Toimintaterapeuttiliitto n.d. Toimintaterapeutti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapeutti/>>. Viitattu 4.10.2019

Toimintaterapeuttiliitto n.d. Toimintaterapeutti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia/>>. Viitattu 2.3.2020

Työterveyslaitos n.d. Saatavana osoitteessa<<https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/tyohyvinyvointi/>> Viitattu 25.9.2019

Valvira 2016. Sosiaalihuolto. Sosiaalihuollon valvonta. Saatavana osoitteessa:<<https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-valvonta>>. Viitattu 4.10.2019

Valvira 2017. Terveysthuolto. Ammattioikeudet. Saatavana osoitteessa: <<https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet>>. Viitattu 2.3.2020

WFOT 2019. World Federation of Occupational Therapists. Saatavana osoitteessa: <<https://www.wfot.org/>>. Viitattu 17.12.2020

Tiedote kyselytutkimuksesta

Kysely Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) toimintaterapeuttien pätevydestä ja osaamisesta.

Tiedote kyselytutkimuslomakkeesta, joka on osoitettu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä, Psykiatrian tulosityksikössä sekä Sisätaudit ja kuntoutus tulosityksikössä työskenteleville toimintaterapeuteille. HUS:ssä on kehitteillä toimintaterapeuttien oma ammattiuramalli, nimeltään TOLura, joka julkaistaan vuoden 2020 aikana. Tämän kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää toimintaterapeuttien sijoittumista ammattiuramallin mukaisella portaikolla.

Hyvä toimintaterapeutti,

Kutsumme Teidät mukaan kyselytutkimukseen, jolla selvitetään HUS:n toimintaterapeuttien osaamista ammattiuramallin näkökulmasta. Kyselylomake lähetetään Teille sähköpostitse viikolla 10, vuoden 2020 aikana.

Tutkimus on osa Metropolian Ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoiden opinnäytetyötä. Tutkimus tehdään yhteistyössä TOLura:n kehittämistiimin kanssa.

TOLura:n kehittämistiimi haluaa selvittää HUS:n toimintaterapeuttien sijoittumista ammattiuramallin viisiasteisella portaikolla. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jota HUS voi halutessaan hyödyntää toimintaterapeuttien ammatillisen osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämiseksi. Tutkimustulosten perusteella organisaatio voi luoda rakenteita, jotka tukevat ammattiuramallin mukaista polkua. Organisaation toive on kohdentaa koulutustarjontansa oikeaan kohtaan toimintaterapeuttien uralla ja tukea tällä tavoin asiakaslähtöistä sekä hyvälaatuista kuntoutustyötä.

Osallistuminen kyselytutkimukseen on vapaaehtoista ja tutkimus toteutetaan anonyymisti. Kyselytutkimukseen osallistuminen tai osallistumatta jättäminen ei vaikuta millään tavalla työsuhteeseen HUS:ssä. Kaikki kerätty aineisto tallennetaan ja käsitellään luottamuksellisesti GDPR:n tietosuojasetusten mukaisesti. Tulokset analysoidaan koo-

dattuina eikä yksittäinen osallistuja ole tunnistettavissa. Tutkimustietoja ei luovuteta ulkopuolisille tahoille, vaan ne ovat ainoastaan opinnäytetyöntekijöiden käytettävissä. Tulokset julkaistaan opinnäytetyöraportissa.

Kyselyyn vastaamiseen ei tarvitse valmistautua etukäteen, mutta sen tekemiselle on syytä varata noin 15 minuuttia. **KYSELYYN VASTATAAN 2.3.-10.3.2020.**

Lisätietoja voi pyytää opinnäytetyön tekijöiltä, Riniltä (rini.elshani@metropolia.fi) ja Teemulta (teemu.anttila2@metropolia.fi)

Kyselylomake

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 2.3.2020 7.00 ja päättyy 11.3.2020 7.00

Kysely Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimintaterapeuttien pätevydestä ja osaamisesta

Tämä kysely on tehty yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) ja Metropolia Ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoiden kanssa.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä on kehitteillä toimintaterapeuttien oma ammattiuromalli, nimeltään TOIura, joka julkaistaan vuoden 2020 aikana. Tämän kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää toimintaterapeuttien sijoittumista ammattiuromallin mukaisella portaikolla. Kysymykset on luotu TOIura:n osaamiskuvauksia mukaillen. HUS:n yhteyshenkilönä toimii Psykiatrian tulosityksikön vastaava toimintaterapeutti Kaisa Honka.

Kysely on osa Metropolian toimintaterapeuttiopiskelijoiden opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tekijät ovat Teemu Anttila (teemu.anttila2@metropolia.fi) ja Rini Elshani (rini.elshani@metropolia.fi). Opinnäytetyötä Metropolian puolesta ohjaavat lehtorit Sanna Piikki ja Riitta Keponen.

Vastaukset analysoidaan opinnäytetyötä varten ja säilytetään Metropolian palvelimella salasanasuojauksen takana. Kun vastaukset on käsitelty, ne poistetaan palvelimelta, mutta opinnäytetyön tekijät säilyttävät niitä henkilökohtaisella, salasanasuojatulla pilvipalvelimella 12 kuukautta.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eikä vaikuta työsuhteeseesi HUS:ssä millään tavoin. Kysely on anonymisoitu siten, ettei yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa vastausten perusteella. Vastaamalla kyselyyn vastaaja antaa suostumuksensa vastausten käyttöön opinnäytetyön tutkimusaineistona.

Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia.

Suuret kiitokset jo etukäteen käyttämästänne ajasta kyselyämme varten!

Ystävällisin terveisin,

Teemu & Rini

1

Ikä

2

Minä vuonna olet valmistunut toimintaterapeutiksi?

Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyksiä työssäni

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Minulla on ollut toimintaterapeuttipiskelija henkilökohtaisessa ohjauksessani

Suoriuduin opiskelijaohjauksesta (Jätä vastaamatta, jos sinulla ei ole ollut opiskelijaa henkilökohtaisessa ohjauksessa)

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Osaan raportoida suullisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

Osaan raportoida kirjallisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erinomaisesti

3

Oletko suorittanut toimintaterapeutin tutkinnon lisäksi jonkin ammattiisi liittyvän yliopisto tai ylempään AMK -tasoinen tutkinnon?

	Kyllä	Ei	Jos kyllä, niin minkä?
Yliopistotasoinen	☐	☐	<input type="text"/>
Ylempi AMK-tasoinen	☐	☐	<input type="text"/>

Toimintaterapiaan liittyvien suppeampien lisäkoulutusten määrä (alle kolme päivää kestäneet koulutukset) ▼

Toimintaterapiaan liittyvien laajempien lisäkoulutusten määrä (yli kolme päivää kestäneet koulutukset) ▼

Omaan erikoisalaan liittyvien suppeampien lisäkoulutusten määrä (alle kolme päivää kestäneet koulutukset) ▼

Omaan erikoisalaan liittyvien laajempien lisäkoulutusten määrä (yli kolme päivää kestäneet koulutukset) ▼

Koetko jonkin koulutuksen olleen erityisen merkittävä? Jos kyllä, niin minkä?

4

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt toimintaterapeutina?

 ▼

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt HUS:ssä? ▼

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt nykyisessä tehtävässäsi?

 ▼

Mikä on nykyisen työsuhteesi muoto? ▼

5

Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erinomaisesti

E-lomake - Kysely Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimintaterapeuttien pätevyydestä ja osaamisesta

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin itsenäistä

Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin vahvasti

Päivitin erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teoretietoa

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

Osallistun kehittämistyöhön

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

Osallistun tutkimustyöhön

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

Toimin konsulttoijana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUS:n sisällä

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

Toimin kouluttajana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUS:n sisällä

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Jatkuvasti

E-lomake - Kysely Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimintaterapeuttien pätevydestä ja osaamisesta
Hahmotan potilaskohtaisesti toimintakykyyn, diagnostiikkaan ja kuntoutumiseen vaikuttavia asiayhteyksiä ja syyseuraussuhteita

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erinomaisesti

Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin vahva

Hallitsen ammattiin kuuluvat tehtäväalueet

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erinomaisesti

Minulla on tiedolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvät

Minulla on taidolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvät

Minulla on kokemukselliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvät

Toimintani on suunnitelmallista

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ei ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin suunnitelmallista

Toimintani on itsenäistä

E-lomake - Kysely Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimintaterapeuttien pätevydestä ja osaamisesta
Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Jatkuvasti

Minulla on työtehtävääni tarvittavaa todellista substanssiosaamista, eli laaja-alainen toimintaterapian asiantuntemus

Ei ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Hyvin laaja

Toimin organisaatiossa asiantutijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana), kuitenkin Suomen sisällä

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Jatkuvasti

Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantutijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)

En ollenkaan 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Jatkuvasti

6

Tämän osion vastausvaihtoehdot ovat TOIuran mukaisessa järjestyksessä aloittelijasta eksperttiin.

Miten kuvailisit omaa ammatillista pätevyyttäsi

valitse alta ▼

TALLENNA ESITÄYTTÖ URL

Taulukot

Taulukko 17. Taustamuuttujien korrelaatioita suhteessa itsearvioituun pätevyystasoon (tasot 2-4).

Kysymys	Korrelaatio suhteessa itsearvioituun pätevyystasoon (tasot 2-4)		
	r	p-arvo	N
Ikä	0,502	0,000	56
Kuinka monta vuotta olet työskennellyt toimintaterapeutina?	0,543	0,000	55
Toimintaterapiaan liittyvien suppeampien lisäkoulutusten määrä (alle kolme päivää kestäneet koulutukset)	0,102	0,455	56
Toimintaterapiaan liittyvien laajempien lisäkoulutusten määrä (yli kolme päivää kestäneet koulutukset)	0,209	0,123	56
Omaan erikoisalaan liittyvien suppeampien lisäkoulutusten määrä (alle kolme päivää kestäneet koulutukset)	0,422	0,001	56
Omaan erikoisalaan liittyvien laajempien lisäkoulutusten määrä (yli kolme päivää kestäneet koulutukset)	0,282	0,036	56

Taulukko 18. T-testin tuloksia tietoteeman väittämiin. Vertailussa itsensä suoriutuvalle (taso 2) ja taitavalle (taso 4) pätevyystasolle sijoittaneet.

Tietoteema, väittämät	t	df	p-arvo
Minulla on kokemukselliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	-7,341	27	0,000
Minulla on tiedolliset valmiudet suoriutua muuttuvissa työtilanteissa ja -ympäristöissä	-5,479	28	0,000
Omaan vahvan ammatillisen tietoperustan	-8,185	28	0,000
Tunnen alan teoreettisia viitekehyksiä	-2,303	28	0,029
Minulla on työtehtävääni tarvittavaa todellista substanssiosaamista, eli laaja-alainen toimintaterapian asiantuntemus	-5,092	28	0,000

Taulukko 19. T-testin tuloksia taitoteeman väittämiin. Vertailussa itsensä suoriutuvalle (taso 2) ja taitavalle (taso 4) pätevyystasolle sijoittaneet.

Taitoteema, väittämät	t	df	p-arvo
Hallitsen työelämäosaamiseen liittyvät taidot	-3,3138	28	0,004
Hyödynnän kliinistä päättelykykyä potilaskohtaisesti työssäni	-6,877	28	0,000

Hahmotan potilaskohtaisesti toimintakykyyn, diagnostiikkaan ja kuntoutumiseen vaikuttavia asiayhteyksiä ja syyseuraussuhteita	-7,099	28	0,000
Suoriudun opiskelijaohjauksesta	-3,249	21	0,004
Osaan raportoida suullisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	-5,000	28	0,000
Osaan raportoida kirjallisesti tavoitteellisen toimintaterapian toteutumisen	-5,708	28	0,000
Minulla on taidolliset valmiudet suoriutua joustavasti muuttuvissa työtilanteissa ja – ympäristöissä	-5,995	28	0,000
Hallitsen ammattiin kuuluvat tehtäväalueet	-5,232	28	0,000
Hallitsen ammattiosaamiseen liittyvät taidot	-8,329	28	0,000
Hyödynnän alan teoreettisia viitekehyksiä työssäni	-4,526	28	0,000

Taulukko 20. T-testin tuloksia oma toiminta -teeman väittämiin. Vertailussa itsensä suoriutuvalle (taso 2) ja taitavalle (taso 4) pätevyystasolle sijoittaneet.

Oma toiminta -teema, väittämät	t	df	p-arvo
Toimintani on itsenäistä	-4,315	27	0,000
Toimintani on suunnitelmallista	-4,649	28	0,000
Toimintani toteutuu näyttöön perustuvaa tietoa käytäntöön soveltaen	-5,347	28	0,000
Päivitän erityisosaamistani etsimällä itseohjautuvasti alan viimeisintä teoretietoa	-3,468	28	0,002

Taulukko 21. T-testin tuloksia kehittämisorientaatioteeman väittämiin. Vertailussa itsensä suoriutuvalle (taso 2) ja taitavalle (taso 4) pätevyystasolle sijoittaneet.

Kehittämisorientaatioteema, väittämät	t	df	p-arvo
Osallistun kehittämistyöhön	-3,078	28	0,005
Osallistun organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamiseen	-1,726	28	0,095
Osallistun henkilökunnan osaamisen varmistamiseen	-1,744	28	0,092
Toimin konsulttina omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	-3,430	28	0,002
Osallistun tutkimustyöhön	-2,299	28	0,029
Toimin kouluttajana omaa työyksikköä laajemmassa ympäristössä, kuitenkin HUSin sisällä	-2,296	28	0,029
Toimin organisaatiossa asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana), kuitenkin Suomen sisällä	-3,118	28	0,004
Toimin organisaatiossa kansainvälisen tason asiantuntijatehtävissä (kouluttajana, konsulttina, kehittäjänä ja tutkijana)	-1,703	28	0,100

Lupa WFOT:n minimistandardien käyttöön

PERMISSION FORM

Permission has been given to:

Name: Rini Elshani & Teemu Anttila

Country: Finland

Contact email: Rini.Elshani@metropolia.fi

to cite/reproduce sections of the *WFOT Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016*

You will need to include the full text, followed by a statement at the end of each section with the following:

© WFOT. Reproduced with permission.

You will also need to list the *WFOT Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists 2016* in the reference list. The reference should acknowledge the "World Federation of Occupational Therapists" and include the details of the publication page/s and the date of access.

Date: 4 March 2020

Ritchard Ledgerd
Executive Director
World Federation of Occupational Therapists

WFOT World Federation of Occupational Therapists
PO Box 53187, London, E18 9DF, United Kingdom
EMAIL: admin@wfoL.org
www.wfoL.org